

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nrul 11 a

INSERȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și loc
deschisă costă șirul 20 "l.

Manuscrisurile nu se i-
napoiază.

Fondul V. Stroescu

de Ion Băilă

Dintre darurile făcute de nobilul boier basarabean V. Stroescu poporului român din Ungaria și Ardeal, pentru prezent cea mai mare importanță o are fondul făcut „Asociațiunii”, cu menirea specială de a promova interesele economice ale poporului nostru.

Căci oricât ai voi să fi de idealist, când e vorba de progresul general al unui popor, trebuie să recunoști, că fără mijloacele materiale necesare, acesta se dezvoltă foarte cu anevoință.

Un poet sau alt scriitor poate produce, chiar încunjurat de toate mizeriile vieții, opere neperitoare, dar operele lui nu le vor cumpăra și cetii decât aceia, cari au un trai asigurat și lesnicios. Tot asemenea se pot produce prin știință tehnică și prin capitalism tot felul de mașini agricole perfecte, cari pun pe plugar în posibilitatea de a produce îndoit sau chiar înzecit mai mult pe moșioara lui, dar ce folos, dacă plugarul n'are mijloacele bănești de a și-le cumpăra.

Pentru aceea accentuez din nou însemnătatea acestui fond economic, fiindcă prin el se pot desfunda izvoarele de câștig și pe seama poporului nostru. Și precum un cerșitor se poate face peste noapte om cu vază și cu poziție socială marcantă, dacă are norocul să câștige la loterie vre-o câteva zeci sau sute de mii, tot așa se poate face și din poporul nostru un popor

cu demnitate și considerat de cei ce-l înconjoară, dacă în scurtă vreme i-s'ar da puțința de a se îmbogăți cel puțin într'asa măsură, încât să se poată simți liber și la adăpostul oricărei lovituri de soarte.

Acesta fiind scopul sublim al fondului din chestie, fie-ne îngăduit a sta puțin de vorbă asupra modului și felului, cum s'ar putea realiza mai bine și mai repede intențiunea marinosului fondator.

Chestia aceasta trebuie privită din două puncte de vedere.

Odată ea se prezintă ca o problemă teoretică, a doua oară ca un lucru practic. Privită sub raportul cel dintâiu, activitatea ce va trebui să se desvolte în jurul și în interesul ei, ne va duce pe drumurile grele și necunoscute ale studiilor și cercetărilor sociale-economice și în parte statistice.

Va trebui să punem în mișcare pe toți bărbații noștri, cari știu scrie și cetii, să studieze bibliotecile, din toate capitalele statelor europene, să meargă din țară în țară să vadă cu ochii, cum se lucrează acolo și cum dincolo, ca apoi din toate cele cetite și văzute, să facă concluzii și imprumutând ceva de aici, ceva de dincolo, să formuleze regulile de trai și de lucru pentru poporul nostru.

Să nu se creadă, că vorbesc în ironie. Nu, căci într'adevăr așa ar trebui să se facă, dacă vrem să ne ridicăm până la culmile teoriilor moderne.

Dacă luăm însă partea practică a chestiunii, ne vom cruța toate oboselile studiului și cercetărilor grele, și vom ara înainte glia noastră tot cu plugul tras de doi plă-

vani îndemnați la mers nu de sfârcul biciului, ci de doina voinicului, și vom lăsa plugurile cu șase până'n douăsprezece fere mânate de câte-un colos de locomotiv de abur sau electric și mai departe pe seama americanilor. Vom face ca bunul gospodar, care în zorile zilei cercetează mai întâi lipsurile din casa și din curtea sa și numai după ce a pus în bună ordine acestea pleacă mai departe la alt lucru.

Iată deci, două drumuri, cari pot duce spre aceeaș țintă. Care e de preferit, vom vedea îndată.

Comitetul central al „Asociațiunii” a ales calea teoriei, însărcinând pe d. Vasile C. Osvadă cu studiarea mișcării cooperative din Ungaria, Croația, România și Bucovina, cu îndatorirea, ca după terminarea studiilor să prezinte un proiect privitor la realizarea ideii dlui V. Stroescu și privitor la organizarea țărănimii noastre prin cooperative.

Nu voiesc să ating susceptibilitatea domnilor din comitetul central, dar îndrăznesc să afirm, că începutul acesta e cât se poate de greșit. Și iată pentru ce.

Mai întâi de toate se știe, că d. V. C. Osvadă are cunoștințe suficiente în materia aceasta și a făcut de ani de zile propagandă pentru înființarea de cooperative atât în scris prin broșuri și prin foaia dsale „Tovărășia”, cât și cu graiul viu în sutele de conferințe ce le-a ținut în mijlocul poporului din aproape toate părțile Ardealului și Ungariei românești. Prin conducerea băncii „Agricola”, al cărei director executiv este, și prin înființarea „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, la care de asemenea e director executiv, a dovedit

KLEIST

(La împlinirea a 100 de ani dela moartea lui)

de dr. Horia Petra-Petrescu

Intorcându-mă la Berlin cu vaporul, pe râul Havel, din Potsdam, unde am văzut castelul lui Frederic cel mare, cu odaia lui Voltaire, și moara vestită dela Sanssouci și voind să ajung încă în ziua aceea de 14 Iulie (1907) în Berlin, nu am putut vedea mormântul lui Kleist, decât din vaporul meu, care trecu pe lângă stațiunea balneară Wannsee.

O ploaie deasă și un cer înorat ne silea să stăm în cabine. Totuși am zărit mormântul poetului prusiac, căci albeața pietrei de marmoră se putea vedea de departe.

Un bătrân profesor, prietinos, cu care legasem o conversație de mai înainte, îmi arătă monumentul și îmi zise:

— „Ce bine se potrivește vremea de acum, cu soarta și figura bietului poet!”

Și — de fapt — era așa. Cerul înorat și atmosfera grea, care plana prin aier, erau par'că imprumutate din opera dramatică a poetului mort. Și aceeaș tonalitate dureroasă o resimțeste oricine urmărește o biografie a lui Kleist.

Vieța lui avea să se termine cu una din cele mai discordante note, din câte a avut să înregistreze istoria literaturii unui neam vreodată: Kleist s'a împușcat, în după prânza zilei de 21 noemvrie, st. n., în apropierea unui restaurant, după ce băuse

rom din greu, ca să-și amortească simțurile. Și nu s'a împușcat singur, ci în societatea unei doamne, femeie măritată și mamă, care suferea greu de o boală de inimă incurabilă.

Ce a putut aduce revolverul în mâna nefericitului scriitor?

Născut dintr'o familie de fruntași nobili în Frankfurt-ul de lângă râul Oder (1777), a apucat-o mai întâi — ca antecesorii săi — pe cariera militară, a fost în campania a. 1793, dar — nefiindu-i pe plac vieța, care o purta, — a abzis, când avea vârsta de 20 de ani. De atunci începând a încercat multe, a căutat cu o poftă fanatică de adevăr mângâiere în știință, a fost în slujba statului câțva timp, s'a ocupat cu agricultura, s'a avântat cu o energie vulcanică în jurnalistică, în Berlin, a cutrierat — un jidov rătăcitor modern — prin zeci și zeci de orașe, din Dresda la Basel, la Milano, la Geneva, la Paris, la Maastricht, în Praga, Strassburg, Göttingen, Jena și'n alte multe, multe orașe, vecinic neliniștit, vecinic nemulțumit cu sine însuși.

Ținta vieții sale era: să însemneze și el ceva. Orgoliul acesta potențat îl rodea la inimă, îl silea să fantaseze de opere gigantice, cari vor face să petreacă în umbră figura unui Goethe, pe care-l invidia din cauza renumelui lui — tendința aceasta malativă de a crea opere nemuritoare i-a stors puterile și l'a adus la marginea groapei.

Dar n'a contribuit numai starea aceasta sufletească la căderea lui, ci multe alte circumstanțe. Iată unele din ele:

Publicul mare nu i-a înțeles nici odată intențiile artistice, cât timp a trăit el. Așa după câteva decenii a început să se intereseze lumea mai intensiv de opera sa, care are mari calități, și numai în timpul din urmă ocupă Kleist locul de frunte în șirul dramaturgilor germani, dacă nu într'un rând cu Schiller și Goethe, totuși, lângă Grillparzer, Hebbel și Anzenberger. Neamul său nu i s'a arătat recunoscător, decât numai după moarte. Singura piesă teatrală, care a văzut lumina rampei, cât timp a trăit Kleist, una din cele mai frumoase comedii, din câte s'au scris: „Ulciorul spart”¹⁾ („Der zerbrochene Krug”) a fost fluierată din partea publicului, la premiera din Weimar. Chiar Goethe, care era directorul teatrului din Weimar pe atunci, n'a priceput frumusețea piesei; dintr'un act a făcut trei, îmbucătățind astfel comedia și stricând efectul gradatției. Pentru poet nu are Goethe decât repulsiune. Vorbind despre o lucrare a lui Tieck, afirma Goethe cuvânt de cuvânt: „Mie mi-a stărnit acest poet... totdeauna groaza și greața, (Schauder und Abscheu) ca un trup proiectat frumos, cuprins de o boală incurabilă”²⁾. Lui Goethe, arbiter elegantiarum, era prea firesc să nu-i fie pe plac asperitățile din caracterul lui Kleist și nici — de fapt — înfiorătoarea nemeză, care forma tragicul din operele dramatice ale tinărului poet, a poetului care se lăudase odată, că are să-i „smulgă cununa de pe frunte” lui

¹⁾ A fost tradus în românește de d. Ioan U. Soricu.

²⁾ Operele complete ale lui Goethe, ediția Hesse, vol. XIII. 278.

prin fapte bune, că dsa știe ce ne trebuie nouă și știe ce se poate face la noi. Nimeni nu va putea crede deci sincer că o așa numită călătorie de studii făcută prin cele patru țări în decurs de 2—3 luni i-ar putea îmbogăți cu mult cunoștințele. Da, dacă ar fi vorba de studii făcute cu răgaz în țările apusene d. e. în Anglia, Danemarea sau Germania. Dar și atunci s'ar reîntoarce cu un balast de teorii, frumoase și potrivite foarte pentru țările acelea dar nici decum pentru împrejurările noastre.

Pentru a organiza țărănimea noastră prin cooperative are d. Osvadă destule cunoștințe și pricepere și sunt convins că ar putea face un admirabil proiect de activitate, chiar și fără alte studii. Mă mir că d. Osvadă nu a răspuns onor. comitet central, că nu de studii și de proiecte avem trebuință, ci de punerea în practică a sutelor și miilor de proiecte cari s-au tot prezentat diferitelor comitete și adunări generale, cari la timpul său nu au putut fi realizate din lipsa de mijloace.

Dar chiar să presupunem că d. Osvadă s'ar simți atras de farmecele călătoriei de studiu, la ce rezultat ar ajunge la urma urmelor?

De un an și jumătate a pus în activitate „Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie”, care, după ce a luat un avânt puternic și mult promițător, deodată a stagnat. Din ce cauze? Nu din altele, ci din lipsa de mijloace suficiente. Întreprinderea aceasta e fătul dlui Osvadă, d-sa a muncit cu multe jertfe ani de zile până când a putut-o pune în picioare și după ce i-a dat o alcătuire, cum în împrejurările noastre nu se putea mai bine, era cât pe-acți să dea de mal cu toată întreprinderea. Motivele? lipsa de tot felul de mijloace: de oameni de muncă și de un capital activ cu care ar fi putut face față primelor pagube ivite la membri.

Știm cu toții ce ușor se desmântă poporul dacă vede numai un pic de obstacol la împlinirea datorințelor față de el, și nu e deci mirare dacă și între membrii numitei reuniuni a început a se clătina încrederea în instituțiune și mai ales în d.

Osvadă Inchipuiți-vă acum ce s'ar fi întâmplat, dacă d. Osvadă ar fi plecat în vara aceasta pe 2—3 luni din fruntea reuniunii. Când s'ar fi reîntors n'ar mai fi găsit decât o ruină. Atunci înzădar ar fi venit d-sa cu proiecte de organizare, căci nimeni nu i-ar mai fi dat încrederea și sprijinul de care se bucură acum la publicul nostru.

Prin urmare, dacă onor. comitet central într'adevăr dorește să folosească banii dăruți de d. V. Stroescu în conformitate cu intențiunile donatorului, atunci cel mai înțelept lucru ce-l poate face e să sprijinească direct cu sume de bani toate instituțiunile noastre economice, cari tânjesc, nu din lipsă de cunoștințe sau de organizare ci tocmai din lipsa de bani.

Deie miia de coroane, destinată pentru d. Osvadă, „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, ca să se poată sălta această instituțiune din starea, în care a ajuns, într'o poziție cu baze sigure, căci poate nici o instituțiune economică nu are un așa drept de existență ca tocmai această reuniune.

Dacă e vorba să se organizeze țărănimea noastră, apoi pe nici o altă cale nu se poate realiza această organizare mai bine ca prin reuniunea aceasta care are deja mai multe mii de membri organizați pe o bază, ce se apropie de cea cooperativă. Căci să nu se uite, că asigurarea vitelor e numai un ram secundar din vastul program de activitate al zisei reuniuni, care, îndată ce s'ar da puțința, ar putea să umple toate curțile economilor noștri cu vite de preț și cu mașini de tot felul. Fiecare comitet din sat ar fi atunci o mică societate cooperativă, care ar procura cele de lipsă membrilor ei și ar vinde prisosul din produsele lor.

Dar să nu se creadă că fac anume propagandă pentru d. Osvadă.

Mai avem în comitatul Sibiului o reuniune agricolă română, care ar face și mai mult decât face în prezent, dacă ar avea mijloace. Aci lucrul cel mai cuminte și mai de lipsă ar fi, să se creeze un post de secretar care să nu mai aibă alte ocupațiuni. Ce minunat s'ar putea combina postul acesta cu postul conferențiarului agronomic

al „Asociațiunii”. (Eu cred că d. Tordășianu n'ar fi contra acestei idei. Dsa ar putea trece de pe scaunul de secretar pe acela de președinte, ca reuniunea să nu fie lipsită de prețiosul d-sale concurs).

Ca altă necesitate imperativă află editarea unei foi economice pentru țărani. Și aci s'ar putea combina „Tovărășia” d-lui Osvadă cu munca conferențiarului agronomic și eventual a secretarului „Reuniunii agricole române din comitatul Sibiului”.

Dacă am cerceta mai departe, am găsi încă foarte multe lucruri practice de îndeplinit, pentru cari s'au făcut deja multe proiecte și cari se pot realiza fără călătorii de studiu special. Să facem odată ceea ce putem cu cunoștințele din prezent, căci lucrurile mari nu se pot crea dintr'odată, ci se dezvoltă din cele mici.

În sensul acesta credem noi că ar trebui folosit fondul economic V. Stroescu. O faptă reală mai mult folosește decât o bibliotecă de teorii și proiecte frumoase, care stă în rafturi plină de praf.

Tărâmurile de viață și de acțiune

de dr. Cassiu Maniu

III.

Elementul românesc s'a dezvoltat ocolit fiind de Carpați și apărât în formă de semicerc de Nistru-Tisa și Dunărea. Dealungul și dealatul acestui teritoriu nu găsim un alt neam ce s'ar fi născut aici. Au trecut peste acest teritoriu tot felul de gîni, dar nici una afară de gîntea română nu a știut alcătui aici un neam de oameni ce să fi avut ceva de căutat pe aceste locuri nouă atât de sfinte, fiindcă cu drept cuvânt se pot numi de moșie curat românească. E prea firesc dar, ca să privim întreg teritoriul acesta românesc ca acel spațiu ce hărăzit este românilor ca să-l păstreze ca pe o proprietate a lor netăgăduită și să stăruie ca să se prefacă într'o împărăție de cultură și de mărire românească.

Nici bulgarul, nici unгурul, nici sasul,

Goethe. Nici de nota patriotică nu se putea entuziasma Goethe, el, care evita în anii maturității orice manifestație bruscă, până când la Kleist e tocmai firea aceasta vulcanică nota personală prin escelință.

Dacă n'a fost fericit Kleist cu rezultatul operelor sale în fața publicului, a fost tot atât de nenorocos și în iubire. Cu mireasa sa a rupt legătura, căci cerea dela dânsa o ascultare necondiționată, o sclăvie sufletească. Idealul femeii și l-a întruchipat înaintea ochilor săi sufletești în figura eterică, minunată, în Käthchen, din cea mai cunoscută piesă teatrală a sa, care se joacă acum mai des, din „drama romantică” „Käthchen von Heilbronn”.

O și mai grozavă desiluzie a avut Kleist când a văzut, că Napoleon intră în țară, că se face stăpân pe neamul german și că-i octroiază cu putere de fier voința sa, ca un imperator trufaș ce era. Atunci a scris el aceea „Luptă a lui Hermann” („Hermannsschlacht”), în care preamărea legătura ce a făcut-o Hermann cu Marbod, conducătorul Suebilor, împotriva dușmanului comun, a romanilor. Fiecare rând exprimă ură împotriva asupritorilor. De multeori se pierde chiar punctul de vedere estetic, ca să dea loc îndemnelor răsboinic de luptă: „loviți, loviți! Dușmanul este la noi, romanii din ziua de azi sunt francezii cu Napoleon în frunte!” Aceeas ură, mare, sălbatecă, înfiorătoare, respiră și din poeziile sale patriotice. În celebra poezie „Germania cătră copiii săi” întreabă:

„Stehst du auf Germania?
Ist der Tag der Rache da?”

(Te trezești, Germanie?)

A sosit ziua răsunării?)

Ura lui împotriva lui Napoleon a fost atât de mare, încât s'a bătut mult timp cu gândul chiar să-l omoare. Piesa lui teatrală, în care da îndemnuri de luptă, n'a putut să apară, din cauza cenzurii franceze, dar circula din mână în mână. După încercarea nereușită, din partea Austriei, de a scutura jugul lui Napoleon, Kleist își caută refugiu în Berlin, cerând alinare nervilor săi sguduiți din temelie, dar fără ca să ajungă nici acum la ținta dorită.

Iubirea lui de patrie îi dictează și opera, la care lucrează acum: „Prințul Frederic de Homburg” („Prinz Friedrich von Homburg”).

El nu vede altă scăpare din starea rușinoasă a patriei sale, decât într'o subordonare necondiționată, militară, în serviciul patriei. Astfel preaslăvește pe prințul Frederic, atunci, când acesta recunoaște, că a călcat porunca preainaltă, dată de marele elector din Brandenburg, Frederic Wilhelm, și când — după o luptă sufletească grozavă a eroului — se predă acesta capului său, recunoscând că a meritat pedeapsa cu moarte, la care fusese osândit. O apoteozare a spiritului prusian militar.

Și totuș, această operă, care e poate opera lui cea mai desăvârșită, și, de sigur, una din cele mai remarcabile, n'a fost înțeleasă de contemporani, nici chiar de curtea domnitoare, căci toți se simțiau atinși neplăcut de oscilația în caracterul prin-

țului, de frica acestuia de moarte, foarte îndreptățită psihologiceste, dar neînțeleasă într'un timp, când erau la modă așa numitele *Schicksalstragödien* (tragedii fataliste) și dramele romantice, cu note patetice false.

Nota aceasta etică, înaltă, care poate rivaliza, fără de a avea nimic ridicol, cu orice piesă teatrală de a lui Corneille, n'a fost remarcată după cum trebuia, decât mai târziu; acuma se joacă drama aceasta pe scena imperială din Berlin, la serbările de gală ale curții!

Loviturile veneau — după cum am văzut — și de dinafară și de dinlăuntru, din caracterul său propriu. Principiul lui nenorocit a fost: *totul sau nimic! deodată sau nici-odată!* N'a avut perseveranța, n'a putut să aștepte, căci ființa lui, de multe ori desordonată, îl mistuia fără de vreme.

O oglindă sufletească fidelă și-a arătat în caracterul „Penthesileei”, altă lucrare dramatică de a sa. Aici ajunge de multe-ori în domeniul patologiei. „Penthesilea”, regina amazonei, pretinde dela iubitul ei, Achile, iubirea sclavică, se simțeste dejosită când se creda înălțată de Achil și preferă să-l omoare ea însăși și să-l sfășie cu câinii, decât să fie subalterna lui — la sfârșit însă moare și ea de rana sufletească ce și-o face însăși.

Scene ca moartea lui Achil puteau să displacă unui Goethe.

Și totuși... e un dramatism „grozav” în paginile acestea. Vezi zbuciumări sufletești, cari te atrag și te resping, cari te ridică și te răpesc în adâncuri înfiorătoare. Un dramatism potențat al

nici muscalul nu pot zice ca noi românii, că acest pământ a fost leagănul originelor bulgărești, ungurești, săsești sau muscălești.

Dat fiind, că dreptul este nemuritor, românii trebuie neîncetat să cultive în tot locul conștiința dreptului de proprietate specifică a acestui teritor curat românesc. *Până când românul nu va avea forța inteligenței de a înțelege ideea dreptului său specific la acest uriaș teritor, nu va avea hotărârea nestrămutată de a câștiga respectul străinilor și veneticilor pentru existența sa cea juridică ce este identică cu existența morală a unei națiuni.*

Celce vrea prin urmare să atingă treapta unei personalități cu valoare recunoscută națională, trebuie să lupte pentru întărirea conștiinței acestui drept național cardinal, fără de care un popor niciodată nu poate să aibă aspirațiuni politice, nu poate nădăjdi, că munca sa culturală va fi răsplătită cu unitatea și neatârarea națiunii sale într'un stat național consolidat.

Iată dar, că este dat tărâmul de viață națională pentru oricine care are geniul de a se afirma prin virtuți private și publice. *El este acel loc unde se știe, că s'a făcut și s'a afirmat poporul românesc cu geniul său specific românesc.* Intreg locul acesta este nedespărțit de gândirea, de dragostea noastră și așteaptă deci munca noastră. Fie în Ardeal sau Banat, în Bihor sau în Basarabia, românul se simte pe o formă acasă. Ceeace nici ungurul, nici săcuiul, nici sasul nu o poate zice despre sine. Aceștia sunt numai fărâmituri de ginți ce petrec numai ca oaspeți între noi. Ei în sine nu pot răspunde nici la o menire mare pe acest teritor atât în urma numărului lor neînsemnat, cât și în urma neputinței de a lua lupta cu elementul românesc covârșitor ce din zi în zi se înarmează tot mai mult cu toate armele științei, ale puterii morale, ale bunăstărei materiale și ale progresului civilizatoric.

Aceasta este nota cea mai importantă specifică a situațiunii noastre între neamurile cu cari trăim. Legătura juridică desă-

vârșită între națiunea română și teritorul dintre Tisa și Nistru. Această legătură juridică trebuie s'o prefacem însă într'o legătură practică, va să zică organică cu corpul națiunii. Aici se începe tărâmul de acțiune ca o continuare conștientă a tărâmului de viață a cărui definițiune urmează dela sine din cele spuse mai sus.

Aici trebuie să se dovedească puterea de concentrațiune spirituală a fiecărui român ce a dat răspuns afirmativ la acele trei întrebări ce răscolesc radical toate instinctele de viață cele bune ale unui individ de cultură românească, dacă e capace de înalta educație proprie națională. *Aici trebuie să se manifesteze virtutea fortitudinei, adică virtutea ce ne învață ca să nu lăsăm din mână ce am prins odată cu eroism și prin o muncă de două mi de ani. Tot această fortitudine ne învață cum să realizează și ideea națională, și ideile naționale. Se realizează prin aceea, că vom păstra neștirbite: doctrina națională, tradițiile naționale și respectul necondiționat al interesului național, cărui trebuie subordonate toate celelalte preocupări ori cât ar ispiți ele ca să uităm de datorințele noastre față de neamul nostru împiedecat în desfășurarea geniului său propriu. Chiar în aceea se arată virtutea ostașului, că el numai cu moartea se desparte de drapelul sub care trebuie să lupte vitejește!*

Va se zică concentrațiune spirituală, și vitejie trebuie să fie deviza acțiunilor noastre românești.

Dacă ar întreba cineva, că concentrațiunea aceasta a spiritului fiecărui român ce obiect mai apropiat trebuie să-și aleagă între împrejurări ca ale noastre de robie politică și de lipsă de înaltă educație națională, aş răspunde, că obiectul cel mai vrednic al concentrațiunii spiritului este soarta acelor dintre noi, cari sunt cei mai folositori și totodată cei mai exploatați, va să zică soarta poporului nostru țaran, a învățătorilor și a preoților noștri. Pe aceștia trebuie să li ridicăm din întunec, din părăsire și din singurătatea lor torturată frecventată singur de zbirii administrației samavolnice și dușmănoase.

unui suflet, care se sbuciumă între rai și iad. Pagini scrise cu sângele inimei proprii.

Cu acelaș elan sunt scrise și câteva romane. Cea mai vestită, aproape clasică, este povestea lui „Michael Kolhaas”, a negustorului de cai din Brandenburg, care ajunge omoritor, în urma energiei sale de fier întru apărarea dreptului său călcat în picioare. Această romanelă va trebui tradusă în românește, căci va contribui mult la orientarea sentimentului de echitate pentru tineretul nostru. Când am călătorit pe câmpul de luptă dela Lützen, ca să văd unde s'a dat lupta, în care a murit Gustav Adolf și, într'un sat din apropiere, locul nașterii și groapa lui Nietzsche, ghidul mi-a arătat castelul din Lützen, unde — se zice că ar fi locuit acest Kolhaas, ajuns legendar.

Kleist n'a scris mult, cel puțin n'a lăsat mult în urma sa. Manuscrise întregi le-a dat perzaniei, aprinzând focul cu ele. Așa s'a pierdut una din cele mai geniale opere ale sale, de a rămas numai un fragment, un torso, care te face să-ți pară rău de apururi de pierderea avută. (Fragmentul „Robert Guiskard”).

Stilul său nu e curgător. Câteodată îți face impresia unor pietre mari, din vârf de munte. De multe ori nu ține cont de scenărie. E ceva Shakespeare-an în felul de tratare.

E inutil să faci combinații: ce ar fi putut săvârși Kleist, dacă ar fi trăit și dacă ar fi avut alt mediu, mai favorabil. I-a stat în drum prea mult și individualitatea sa nenorocită. Odată a exclamat:

„Iadul mi-a dat talentele mele de jumătate. Cerul dăruiește pe om cu un talent întreg, sau nu-l dăruiește de loc!”

Ceeace a stat în drumul lui Kleist a mai fost și nota sa realistă poetică, care era ceva nou pentru timpul său, în care domnea idealismul poetic.

Mormântul marelui patriot, care nu și-a văzut visul cu ochii, căci germanii încă nu învinseseră pe Napoleon, și al marelui dramaturg, va servi drept loc de pelerinagiu marția viitoare. A suferit multe, s'a sbuciumat mult acest scriitor cu fața de băețandru, cu ochii pătrunzători. cu surăsul amar în colțul gurii. De o sută de ani zace în pământ — dar neamul lui nu l-a uitat, dimpotrivă. Ii aduce cinstea cuvenită, cel puțin, acum, după moarte.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zeei Mari, 3.

Dacă am face aceasta nu s'ar mai auzi imputări, că politicienii noștri sunt demagogi, adică oameni, cari lucră nu din iubire, ci numai dintr'o deșertăciune sau egoism copilăresc.

Cine cunoaște țaranul nostru de aproape va fi știind cât de adânc îl impresionează orice act de binefacere. Oare nu ar fi lucru practic ca oamenii politici ai noștri să își arate iubirea lor de neam prin mici binefaceri închinare școlii și bisericii române în tot locul? Eu însumi știu că poporul din satul natal al marelui Simion Bărnuțiu ce bucurie ar fi avut dacă s'ar fi creat o fundațiune pentru școală și pentru biserică pe numele marelui bărbat politic! *Trebuie deci putere de inițiativă ca însfârșit să se împrăștie vraja ce ne ține încătușați în nemișcare!* Trebuie să ne închinăm înaintea geniului bun și izbăvitor al generozității pe toate tărâmurile, dar mai ales la glasul chemător al obiditului popor dela țară! Iată tărâmul de acțiune dela care nu ne despart zidurile chimerice ridicate prin despotism și neștiință....

Prin aceasta am începe acolo munca unde trebuie: *la temelie neamului!* Dragostea adevărată înțelege lipsurile de aproapele său și Doamne, ce mari și multe lipsuri au încărcat pe umerii poporului nostru — veacurile! De ce să nu grăbim a-i ușura sarcina, a-i face o soartă vrednică de menirea neamului românesc?! *Insfârșit toate statele mari naționale atunci au început a se forma, când aleșii neamului s'au pus pe munca cea serioasă de a îndestuli dorințele cele ferbinți ale straturilor celor mari ale poporului: ale țaranilor muncitori, productivi harnici și viteji, și ale industriașilor sîrguincioși și prevăzători....*

Din cameră. Foarte puțin interes se manifestă față de chestiunile dela ordinea zilei. Pe deputații din partidul muncii trebuie să-i prindă cu arcanul și să-i aducă la muncă.

Ședința de azi se începe la 10 ore și jum. Prezidează Návay Lajos.

La ordinea zilei e portofoliul ministrului de interne. Raportorul, Sándor János, se ocupă amănunțit cu punctele principale ale numitului portofoliu. Accentuează trebuința de a se interesa cu mai multă conștiinciozitate de spitaluri, ospicii de alienați, și cere mai multă îngrijire față de copiii rămași pe drumuri. În interesul acestora — spune — sunt puse în evidență mai multe legi noi.

Hammersberg László cere urcarea salarelor pe seama funcționarilor administrativi, cari — zice el — deși sunt cei mai credincioși pioneri ai maghiarismului pe la periferii, totuș sunt tratați așa de mașter din partea statului.

Mai vorbesc Csernyi K. pentru și Györfly (juszthist) în contra bugetului.

Dela Academia Română

— Comunicarea d-lui D. Sturdza —

D. Dimitrie Sturdza a făcut în ședința de sâmbătă a Academiei Române o importantă comunicare anume: *despre adunarea electivă din Iași la 1858.*

E greu de rezumat această mare lucrare, pe care a prezentat-o d. Sturdza și care e însoțită de numeroase acte și documente.

Un lucru reiese însă din întreg acest studiu: patriotismul românilor moldoveni de atunci.

D. Sturdza citește două scrisori ale voivodului Grigore Ghica, dintre cari una e adresată fiului său. Intre altele principiile

Ghica îi spune că orice bun patriot român trebuie să râvnească și să ceară unirea principatelor române. Acesta trebuie să fie idealul tuturor bunilor români.

Tot principele Grigorie Ghica spune în a doua scrisoare, că dacă prin tratatul dela Paris s'a nesocotit unirea principatelor și alegerea unui domn străin, nu se poate șterge însă, nici nu se pot sdrobi aspirațiile unui popor.

*

D. Sturdza a citit mai departe textul legii electorale și a regulamentului organic, cum libertatea cugetării și a vorbirii erau garantate de pe atunci.

Numește persoanele cărora era încredințată administrația Moldovei până la alegere; cum s'au făcut listele electorale, precum și diferite manifestațiuni cari au precedat alegerea de domn dela 1858.

*

Venind la adunarea electivă din Iași, arată cum au urmat desbaterile, cum s'a respins demisia din deputăție a lui Costache Negri și cum a fost contestată alegerea lui Hurmuzachi, pe motivul că era împământănit.

Din lucrarea aceasta mai reiese, în mod foarte luminos, activitatea mare și patriotică a lui Mihail Kogălniceanu.

Prima ședință a adunării electivă a avut loc în ziua de 5 ianuarie 1858.

Deputații aleși erau în număr de 55. Dintre aceștia, 49 au luat parte la ședință, iar 6 au fost absenți.

Dintre cei 6, trei erau bolnavi.

Principele Gr. Sturdza își pusese candidatura în acea ședință. S'au ridicat atunci mai mulți oratori cari au combătut-o, între aceștia a fost și Vasile Alexandri.

La urmă, punându-se la vot candidatura lui Sturdza, adunarea a respins-o.

*

D. Dimitrie Sturdza arată cum, cu câteva zile mai înainte, la 1 ianuarie 1858, conducătorii partidului național de atunci au ținut o consfătuire intimă și au hotărât alegerea lui Alexandru Cuza ca Domn.

Alegerea s'a făcut în ziua de 5 ianuarie. Adunarea electivă a fost prezidată de mitropolitul Moldovei.

Capul bisericii a ținut mai întâiu deputaților o cuvântare, arătându-le importanța acelei zile, în care poporul român era chemat să-și aleagă pe Domnul său.

S'a procedat la alegere și Alexandru Cuza fu ales cu unanimitatea de 48 voturi. Alexandru Cuza s'a abținut dela vot.

La această adunare au azistat toți consuli străini, afară de acela al Austro-Ungariei.

Reorganizarea flotei rusești. Din Petersburg vine știrea, că ministrul finanțelor a depus un proiect după care se vor întrebuița 15 mil. 500.000 ruble pentru reorganizarea flotei rusești din marea Neagră.

După un ordin ministerial, amiralul Grigorovici a publicat depeșa pe care a primit-o dela împărat și care spune:

„Vă rog, nu băgați în seamă învinuirile absurde și calomnioase îndreptate în contra voastră personal; mergeți înainte fără teamă și, sigur de încrederea mea reorganizați flota care vi-a fost încredințată“.

*

Discuția mesagiului în Söbranie. În camera bulgară a continuat discuția privitoare la răspunsul discursului tronului.

Malinoff, fost prim-ministru, a respins teza guvernamentală că starea mizerabilă a populațiilor bulgare din Macedonia s'ar datori politicii naționaliste a guvernelor bulgare trecute. Oratorul declară din contra că situația defavorabilă din Macedonia provine dela procedurile administrației turcești. Malinoff invită guvernul bulgar a lua o atitudine energică față de Turcia, mai cu seamă în ceea ce privește chestia tratatului de comerț.

Fostul prim-ministru desminte apoi svonul după care s'ar fi iscălit sub guvernul d-sale o convenție secretă fie cu Rusia, fie cu Austro-Ungaria. Oratorul mai declară că politica bulgară trebuie să fie oportunistă și că, prin urmare, înțelegerile cari i-s'ar impune de împrejurări nu trebuie să fie respinse.

Apoi Radoslavow șeful liberalilor a stăruit pentru încheierea unui tratat de comerț cu Austro-Ungaria.

Vorbind de relațiunile externe, oratorul protestează în contra procedurilor administrației turcești în Macedonia și aprobă o apropiere sârbobulgară pe teren economic.

Radoslavow a terminat spunând că Bulgaria trebuie să întrețină relații amicale cu toți vecinii, dar mai cu seamă cu Rusia. Bulgarii, a spus oratorul, sunt toleranți și pașnici și nu vor lua armele decât când drepturile lor vor fi atinse.

*

D. Ghenadief a luat cuvântul la cameră și a criticat în mod viu politica șovăitoare a guvernului democrat care nu știe să se hotărască.

Oratorul a declarat că o înțelegerea turco-bulgară e cu neputință cât timp tinerii turci vor fi la cârmă. Proiectele de confederație balcanică nu au nici un sens, declară d. Ghenadief.

Oratorul termină spunând: Guvernul a declarat că încercarea lui de a se înțelege cu Turcia e cea din urmă pe care o va face; dorim ca guvernul să meargă până la capăt, dar înțelegem ca să arate o atitudine energică pentru regularea chestiunilor pendinte ceea ce ar fi în interesul Turciei, de oarece în cazul când nu ar reuși să se înțeleagă cu vecinii, și mai cu seamă cu noi, Turcia nu poate fi sigură de ziua de mâine, pe când Bulgaria poate să aștepte evenimentele în liniște.

*

Revoluția din China. În Peking s'a instituit guvernul constituțional, numindu-se miniștri la toate resorturile. Noul guvern va susține monarhia constituțională. Revoluționarii însă nu sunt mulțumiți de guvernul lui Iuansckkai, ci vor lupta mai departe pentru republică.

Generalul Shang comandantul Nanking-ului a așezat pe rândurile dela Pukeau 35 tunuri ca să împiedece trupele revoluționare ce năvălesc dinspre Nord.

În jurul Nanking-ului se vor da deci lupte sângeroase fiind acesta un punct dela ocuparea căruia atârnă în mare parte soarta revoluției.

Juansckkai comunică oficial că revoluționarii atacând trupele imperiale dela spate, după o luptă sângeroasă au fost complect înfrânți.

*

Articole senzaționale asupra raporturilor anglo-germane. Social-democratul Bernstein, care a petrecut câțva timp în Anglia, fiind și acum în contact cu unele personalități de acolo își continuă seria articolelor sale, intitulat: „Cum a fost jignită Anglia și cum a fost mințit poporul german“. Articolele lui Bernstein se bazează pe niște scrisori ale lui Macdonald, cunoscutul șef al muncitorilor englezi, care fusese recomandat împăratului Wilhelm de ministrul Haldane.

Bernstein arată că cunoscutul discurs al ministrului englez, Grey, a fost încă prea conciliant față de provocațiunile Germaniei. După discursul ministrului Grey, ambasadorul german din Londra, Wolf-Metternich, s'a prezentat la Grey și i-a cerut explicațiuni într'un ton atât de provocător, încât Grey a refuzat orice explicație, rugând pe ambasadorul german să revină după ce se va fi calmat.

Feste trei săptămâni conflictul a fost înlăturat prin explicațiile date de Germania relativ la trimiterea vasului de război la Agadir.

*

Monarhiștii din Portugalia. Din Lissabona se telegrafiază: Se vestește, că monarhiștii din Portugalia au cumpărat două vase de război, cari

dintr'un port german sub steapa Chilei au și pornit spre Portugalia. Personalul angajat pentru vasele de război constă din brazilieni și din americani de sud, cari au fost anume angajați pentru scopurile monarhiștilor din Portugalia.

*

Mobilizarea din Bosnia. În timpul din urmă se lățise vestea, că se pregătește mobilizarea trupelor din Bosnia și Hertegovina.

Biroul de corespondență telegrafică din Viena desminte acest svon, spunând, că e lipsită de orice temei.

*

Expansiunea germanilor în Africa. Din Lissabona se anunță, că opinia publică e foarte agitată din motivul, că mare parte a coloniilor portugheze din Africa vor trece în posesiunea Germaniei. Se crede, că Anglia va interveni și va împiedeca expansiunea germanilor în Africa.

*

Mexico în fața revoluției. Abia s'au potolit valurile aruncate de revoluția sângeroasă din anul acesta și o nouă furtună amenință pacea Americii centrale. Nemulțumirile cu președintele actual, Madero, guvernul Statelor unite a hotărât să nu mai recheme trupele, concetratate la hotar.

Lupta pentru Tripolitania

Situația la Tripolis.

Tripolis. — Agenția Stefani anunță următoarele:

Un informator din Ainzara confirmă, că turcii și arabii și-au strâns oștile dar ele nu pot da numărul oamenilor de cari dispun.

Declară, că a văzut doar opt tunuri. Afirmă, că turcii sunt bine adăpostiți, iar arabii în mod mizerabil. Holera bântue printre arabi. Informatorul a văzut vre-o 50 de cadavre neîngropate.

Mai mulți șefi arabi se arată obosiți de luptă, dar turcii întrebuintează toate mijloacele ca să le rămână credincioși.

Perderile dușmanului ar fi din cele mai mari.

Alți informatori spun, că circulă svonul la Ainzara despre o apropiată sosire a unui șef influent din Sirta cu 6000 oameni călări.

Sănătatea trupelor italiene este foarte bună.

Numărul bolnavilor e mai mic de 1 la sută și bolnavii nu zac de boli grele.

Atitudinea italienilor în Tripolis.

Roma. — Corespondentul din Roma al ziarului „New-York American“ a primit următoarea telegramă din partea generalului Caneva:

Italianii se poartă cu multă îngăduință cu indigenii.

S'au împărțit bani și sute de tone de cereale chiar între arabii, cari au atacat mișelește trupele italiene, și nu au respectat nici Crucea roșie.

O victorie a italienilor.

Frankfurt. — Corespondentul ziarului „Frankfurter Zeitung“ telegrafiază din Tripolis cu data de 3 noembrie: turcii și arabii au suferit înfrângeri foarte mari și au fost respinși până la Soras. Artileria italiană a făcut pustiiri colosale în rândurile arabilor.

Și pierderile italienilor sunt considerabile dar mai mici ca ale trupelor turco-arabe.

Turcii au fost învinși pe întreaga linie de est și bat acum în retragere.

Și mai crâncene au fost luptele pe linia dinspre nord.

Aici perderile din ambele părți au fost și mai mari.

*

Frankfurt. — Din Tripolis se anunță că artileria italiană, în urma unui atac vi-

guros a izbutit să recucerească un număr mare de poziții pe cari le perduse.

O scrisoare a ducelui abruzzilor.

Roma. — Se asigură, că ducele abruzzilor ar fi scris o scrisoare unui amic al său la Bologne, asupra evenimentelor la ordinea zilei.

In aceea scrisoare el spune, că dacă Italia s'a lăsat influențată de opinia publică și s'a dus să ocupe Tripolitania, acum nu se va putea opri, ci va trebui să ducă războiul până la capăt.

Este adevărat, că puterile au făcut obiecțiuni în ce privește o proiectată acțiune navală, a Italiei.

Dar de aci și până a se crede că la această intenție puterile mari, au răspuns cu un veto, e mult.

Austro-Ungaria e singura, care a adresat Italiei un protest mai categoric.

Ea nu vrea să permită o operațiune navală în peninsula balcanică, dar declară, că se desinterează de orice altă chestiune în marea Neagră.

Condițiunile Turciei pentru începerea negocierilor de pace.

Constantinopol. — Un membru al guvernului a declarat, că în consiliul de miniștri s'a discutat chestiunea unei aplanări a conflictului italo-turc.

Turcia e dispusă să înceapă cu Italia negocierile pentru pace pe bază ca Tripolitania să fie administrată așa cum e administrat Egiptul și să i-se recunoască Turciei deplina suzeranitate.

Benghazi să rămâie provincie turcească.

Marele Vizir a comunicat marilor puteri această hotărâre a consiliului de miniștri.

Dacă Italia va admite acest mod de a vedea al Turciei se vor putea începe imediat negocierile pentru pace.

Mobilizări desmintite

Viena. — Agenția telegrafică austro-ungară „Correspondenz Bureau“ este autorizată să desminte în mod formal zvonurile publicate de câte-va ziare străine în privința unei pretinse mobilizări în Bosnia și Herzegovina.

Ce spune un deputat din Benghazi?

Constantinopol. — Deputatul din Benghazi, Mansur Pașa a sosit aci, venind din Benghazi, Mansur și Șetvan.

Intr'o convorbire cu marele vizir, Mansur a raportat că turcii și arabii nu pot întreprinde o acțiune serioasă, ci numai atacuri mici.

Fondul pentru războiul al Italiei.

Roma. — Ministrul de război comunică, prin intermediul presei, următoarele: Statul italian dispune, pentru războiul, de următoarele fonduri: La casiera centrală a statului sunt disponibile 384 milioane de lei. „Banca d'Italia“ și banca „Sicilina“ au pus la dispozițiunea guvernului 125 de milioane, guvernul apoi are un fond de rezervă de 323 milioane și mai poate emite, în baza stocului metalic de care dispune, bancnote în valoare de 76 milioane.

In total guvernul italian dispune pentru război de 874 milioane de lei.

Declarațiile lui Muktar bey.

Viena. — Muktar bey, atașatul militar pe lângă ambasada turcă de aci a declarat următoarele corespondentului ziarului „Neue Freie Presse“.

Eu nu știu nici despre știrea, cum că s'ar fi început tratative pentru pace.

In momentele de față mai ales, când Turcia a dovedit pe deplin, că dispune de forțe suficiente, nici vorbă nu poate fi de pace. — Noi nu ne temem că Italia va lărgi sfera războiului și va începe o acțiune în marea Egeică. Puțin ne pasă dacă Italia va ocupa unele insule din Arhipelag.

Eu nu știu nimic despre faptul, că se vor fi început tratative între Turcia și Grecia în chestia cretană.

Măsuri contra dezertorilor italieni.

Geneva. — La Lucerna se află un mare număr de dezertori italieni, cari urmând a fi trimiși la Tripolis au fugit.

Ministrul de război a trimis un număr mare de jandarmi pe la toate stațiile pentru a supraveghea trecerea trenurilor militare.

Turcia cere intervenția Rusiei

Constantinopol. — Se afirmă din nou, că șeful misiunii însărcinate a saluta familia țarului la Livadia, Muktar pașa, ar fi însărcinat să aducă în discuție și chestia Tripolitaniei.

In timpul acesta a avut loc un schimb de păreri între Turcia și Rusia în această privință.

Se fac apoi eforturi din partea Turciei ca, cu prilejul călătoriei regelui George al Angliei în India, musulmanii din Egipt să intervina în interesul fraților lor din Tripolis.

Intinderea războiului

Roma. — Deputatul Torre a declarat următoarele:

Italia va lărgi sfera războiului, în cazul când oazele din jurul Tripolisului vor fi curățite de dușman, și în cazul când Turcia nu voiește să încheie pace.

Un acord ruso-turc?

Londra. — „Daily Mail“ află, că între Rusia și Turcia s'a stabilit un acord după care Rusia va lăsa liberă trecerea vaselor flotei rusești prin Dardanele, iar Rusia îi va veni în ajutor Turciei ori de câte ori situațiunea ei va fi precară.

Conflict între Franța și Italia?

Triest. — Ziarul „Piccolo“ află, că un conflict s'ar fi ivit între Italia și Franța care cere să i-se cedeze regiunea Ghadames, pentru a da în schimb mână liberă Italiei în Tripolitania.

In cercurile competente din Viena presupusul incident dela Chadames se desminte afirmându-se, că între Franța și Italia s'a încheiat o înțelegere prealabilă bine definită de hartă și că este deci imposibil să se ajungă de pe acum la un conflict.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

Sibiu

20 nov. n.

Lucia Cosma și Ana Voileanu. — Voce săsească. — Perspective și naționalism.

Correspondențele, ce cad ca un puvoiu asupra ziarelor noastre, sunt pline de „dări de seamă“ asupra reprezentațiilor de diferite soiuri, în cari se resumă și la cari se reduce aproape toată mișcarea noastră culturală. Ai putea zice, că materialul cel mai estenziv al corespondențelor îl lăferează aceste reprezentații: manifestațiile artistice ale diletanților. Rar de tot se dă ocazia de a da seamă despre manifestațiile artistice ale artiștilor. Motivul e simplu: n'avem artiști.

Și iată, că totuși se ivesc și excepții.

Concertul de vineri seara al dnei Lucia Cosma și dsoarei Ana Voileanu e una dintre acele mari excepții, cari fac să uiți teza generală. Durere, corespondentul dv. a fost reținut în acea seară, și numai douazi, din vorbele de însuflețire ale fiecărui trecător, pe care-l întâlnea, avu prilej să cu-

leagă unele informațiuni. Decât aceste informații însă, cetitorii ziarului ca orice român ce se respectă — vor preferi părerea străinului, chiar și propriei judecări.

Traducem prin urmare recensia celui mai mare ziar al sașilor: „Siebenb. D. Tagblatt“.

„Concertele d-nei Lucia Cosma au ceva nespuse de serbătoresc, și cu toate acestea intim. Frumoasa femeie, stăpână cu cea mai perfectă ușurință peste materialul ei de voce, care în ce privește fraparea și nuansarea fină, aproape trece peste marginile până unde organele noastre auditive, relativ dur organizate, o pot urmări — ne poartă în o lume de grații și bucurie, din care pare a fi surghiunit ce-i urât, tot ce nu e potrivit și aspru. Dar și ceva din suflet răsună, „ceva din inimile distinse, ce trăesc în vis“. De și în accentele mai stridente nu tocmai așa de tare, totuși în cadrele artei sale originale ne îmbie cea mai variată bogăție a frumosului. Firește, mult îi ajută în asta și cunoștința perfectă de patru limbi, ba pătrunderea chiar în spiritul acelor limbi, în cari cântase diferite cântece și arii.

Din programul fără seamăn de bogat, cu bucăți franțuzești, italienești, românești și nemțești, dela cântecele de gen ușor, până la bucățile lui Hugo Wolff și Richard Strauss, aș vrea să scot la iveală mai ales: „Lakmé“ de Delibes, aria clopoștelor, care dete ocazie de-a desfășura aptitudinile sale tehnice în modul cel mai strălucit, apoi cântecul de leagăn plin de finețe al lui R. Strauss (poezia de Richard Dehmel) apoi „Când treci bade pe la noi“, o cântare românească în stil popular, de Tib. Brediceanu, pe urma cărui cântec a fost silită să mai dea o bucată de acelaș autor, înafară de program, și „Unter den Linden“ de Robert Fischeof, și vestita arie din „Bohema“: „Mi chiamano Mimì, ma il mio nome è Lucia“, pe cari d-na Cosma le-a interpretat cu căldură, și cuceritor.

Acompaniamentul la pian a fost ideal ținut de d-șoara Ana Voileanu. In cele două piese, cu obstacole extraordinare, prelude cis-moll de Rachmaninoff și Ballada G-moll de Chopin, d-șoara Voileanu s'a manifestat ca o brilantă pianistă, cu multă înțelegere pentru muzică, mare tehnică și o putere aproape bărbătească de-a ataca. In Chopin aveam impresia că mai mult caută să accentueze romanticismul fondului, decât clasicismul formei. Cu două cântece duioase, (unul românesc și altul nemțesc) d-șoara Voileanu a stors aplause mănoase și ca o componistă“.

La vocea streină mai adăugăm din partea noastră, că sala de la „Gewerbeverein“ a fost înțesată de lume, că mai mult de jumătate au fost streini (presidentul tribunalului, ofițeri înalți, etc.), că d-na Cosma a primit vre-o zece jerbe și buchete de flori, iar d-șoara Voileanu cam pe jumătate: — scena părea o grădină de flori — și în sfârșit că beneficiul acestui concert se va da școalei de industrie și menaj, probabil pentru cumpărarea unui pian.

Lumea românească s'a adunat pe urmă la restaurant, pentru serbătorirea artistei.

In toiul acestei serbători de artă, iarăș s'au auzit, firește, cele două păreri antagoniste, nu-i mirare, fiindcă e româncă, ba tocmai de aceea e mirare, fiindcă aștiut rămânea româncă. Și discuția între cele două tabere ale sfătoșilor de cafenea s'a aprins și acum, ca de obicei.

„Problema“ răsplătirei, problema înțelegerii, problema mediului, și câte de toate.

Nu este răsplătire?

Dac'ar fi fost întrebată artista, ea ar fi desmintit cea dintâi, desigur, vorbele celor ce negau putința noastră de a răsplăti.

Un prietin îmi povestea dăunazi, că la serbările din Galați s'au plâns unii de absența totală a ardelenilor. Atunci, la banchetul, după concert, ministrul instrucției publice, a spus în toastul său: „Nu e justă această plângere, Ardealul ne-a trimis tot ce are mai bun, ne-a trimis sufletul său: cântarea!“

Să fi tu, artist, considerat ca reprezentantul unui popor!... Se poate o răsplătă mai frumoasă?

Mai ales când nu vânezi o viață de aventuri cu arta ta, ci zici cu acel cântăreț al lui Goethe:

Ich singe wie der Vogel singt
Der in den Zweigen wohnt
Das Lied das aus der Kehle dringt
Ist Lohn der reichlich lohnet.

Adunarea de toamnă

a despărțământului Alba-Iulia, al învățătorilor din arhidieceza Blajului

— 18 nov. n.

Despărțământul Alba-Iulia, al învățătorilor gr. cat. din arhidieceza gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, în sensul §-lui 21 din statutele sale și-a ținut adunarea generală de toamnă în comuna Bărăbant, lângă Alba-Iulia, joi în 16 l. c. sub presiunea harnicului învățător din Benic George Spătăcean și în fața unui numeros public. E de remarcă, că la această adunare a luat parte mult popor, dar numai 2 preoți: neobositul și marele luptător naționalist Francisc Boțian, preot în Bărăbant și părintele Filip Pojar din Coșlariu. Nu ar strica, dacă la astfel de adunări ar lua parte toți preoții, cari sunt directori ai școalelor confesionale și împreună cu învățătorii să se gândească la o soartă mai bună a școalelor și să afle modalitatea mai ușoară, pentru ameliorarea stărilor critice, în cari se află școalele noastre și învățătorii, cari dupăcum foarte nimerit a accentuat presidentul despărțământului G. Spătăceanu, în vorbirea de deschidere, că anume „învățătorii sunt caii de biciuit ai tuturor“...

Adunarea s'a început cu prelegerea practică a învățătorului local Ion Tănase, despre „cele patru regiuni ale lumii“ cu despărțământul III. Prelegerea a fost destul de reușită.

După prelegerea dlui inv. Tănase a urmat deschiderea adunării, prin presidentul despărțământului d. Gheorghe Spătăcean, care printr'un discurs frumos și plin de învățături a arătat însemnătatea acestor adunări și a îndemnat pe colegii săi să grăiască cu cea mai mare sfințenie de învățământul poporal crescând tinerele mlădițe încredințate lor spre educare, în iubirea de lege, de neam și de patrie. Deschide adunarea în speranța, că dorința lui se va realiza și că sfaturile sale vor fi urmate atât de colegii săi, cât și de toți aceia, cari se interesează de înaintarea învățământului nostru poporal.

După cuvântul de deschidere a urmat cetirea apelului nominal, apoi s'a cetit procesul verbal luat în adunarea de primăvară și în fine s'a cetit raportul cassarului și al bibliotecarului, constatându-se, că averea despărțământului, din zi ce merge se tot sporește, iar biblioteca numără aproape 300 volume, dintre cari — durere — foarte puține se citesc.

Sfârșindu-se, acestea a urmat dizertația d-lui Niculae Dușa învățător în Alba-Iulia, a cărui subiect a fost „Școala face omul om, ca altoiul pomul pom“. Dizertația deosebită a fost foarte bună, plină de îndrumări folositoare pentru popor și învățători și a plăcut foarte mult poporului, care a fost de față în număr respectabil.

A doua dizertație a fost a d-lui prezident „Combaterea alcoolismului.“ Un subiect mai bine ales, ca acesta și mai potrivit pentru popor nici nu se putea. Dizertantul arată cu date sigure sumele enorme ce se cheltuiesc zi de zi pentru alcool și-și exprimă indignarea, că poporul nostru în mare parte mai bucuos aruncă paralele căștigate cu multă trudă, pe băuturi ametoitoare, decât să cinstească acei bani cutărui fond cultural, ori să-i deie pentru folosul școlii. Sunt prin satele noastre — și e foarte adevărat — foarte mulți oameni, cari nu lasă să treacă o zi măcar fără a bea, iar cei obligați a frecventa școala nu au tăblițe și cărțile de lipsă.

La sfârșitul dizertației a fost viu aplaudat de cei de față și felicitat de toți colegii săi, cum și de învățătorul școlii de stat și de notarul de acolo, ambii unguri, cari au luat parte la această adunare dela început, până la sfârșit.

S'a ales apoi o comisie de 3 pentru cenzurarea rapoartelor. În comisie au fost aleși domni: Ion Popa inv. în Alba-Iulia, Nic. Avram inv. în Ighiu și Ion Tanase inv. în Bărăbant, cari au prezentat un raport mulțumitor pentru toți propunând să li se deie absolutul și cassarului și bibliotecarului.

În comisiunea pentru verificarea procesului verbal s'au ales Traian Bretoi inv. în Galda sup. și Silv. Nestor inv. în Intre Galde.

Locul pentru adunarea de primăvară s'a ales comuna Sântimbru, cu însărcinarea de a ține prelegere a fost încredințat inv. din Galda inf. Ion Udrea, notarul desp. iar ca dizertanți Traian Bretoi și Nic. Avram.

Din câte adunări s'au ținut în acest despăr-

tământ, această adunare a fost unica, la care s'au prezentat toți învățătorii din tract, fără excepțiune, ceea ce le poate servi spre laudă binemeritată și ne arată un semn, că învățătorii noștri din zi ce merge năzuiesc tot mai mult a deveni conștii de chemarea lor grea și împreună cu marii piedeci.

După care, fiindu-se adunarea, toți cei prezenți am fost invitați la casa ospitalieră a învățătorului de acolo, Ion Tănase, unde apoi s'a dat

un banchet frumos, în timpul căruia a domnit cea mai mare veselie și animație.

Spre încheiere observ. că atât învățătorul Tănase cât și directorul său, părintele Boțian, deși trăind într'o mulțime de străini, sunt foarte buni români, ambii au votat la ultimele alegeri cu candidatul național și cu deosebire părintele Boțian a dus cu sine și câțiva unguri.

im.

Litere — Arte — Științe

OMUL

*Lucesc privirile, — un arc,
Un dig de os, un coif de plete:
Acesta-i capul! slab monarch,
Incins de gânduri și regrete.*

*Nimic și el! Urcior ciudat
Cu gâtul într'o schelă prins.
Își joacă 'ntregul rol mascat;
Erou ce trebuie invins.*

*Un nas, — o streășină de șgârci —
Și gura rană sângerată,
Imbracă golul unei hârci,
In vis și farmec câte-odată.*

*Pe bârne cu incheeturi
Și lăbi aleargă după hrană,
Și-i singura dintre făpturi
Ce-ascunde pielea lui sârmană.*

*Ah, omu-i opera postumă
A unui biet bătrân hazliu, —
Păcat că cea mai mare glumă
O născocise prea târziu.*

Y. Demetrius.

Catechismul germanilor*)

(Pentru copii și oameni în vârstă)

În XV capitole

de KLEIST

Capitolul I.

Despre Germania în general.

Intrebare: Spune, copilul meu, ce ești tu?

Răspuns: Eu sunt German.

I.: German? Glumești? Te-ai născut în Meissen și țara, de care se ține orașul Meissen se chiamă Saxonia!

R.: M'am născut în Meissen și țara, de care ține Meissen-ul se chiamă Saxonia; dar patria mea, țara, căreia îi aparține Saxonia, este Germania, iar fiul tău, tată, este un german.

I.: Visezi! Nu cunosc țară, căreia să-i aparțină Saxonia, afară doar de țara „Bundului (alianței) dela Rin. Unde găsec eu Germania asta, de care mi vorbești și unde se află?

R.: Aici, tatăl meu. — Nu mă incurca.

I.: Unde?

R.: În atlas.

I.: Da, în atlasul geografic! — Carta asta geografică este din anul 1805. — Nu știi tu ce s'a petrecut în anul 1805, când s'a legat pacea dela Pressburg?

R.: Napoleon, împăratul corsican, a nimicit-o după pacea încheiată, cu ajutorul unei călcări de tractat.

I.: Atunci? — totuși — să mai existe?

R.: Firește! Da! — Ce mă mai întrebi?!

I.: De când?

R.: De când s'a ridicat din nou Francisc al II-lea, bătrânul împărat al germanilor, ca să o recon-

1) Ca să vadă și cetitorii noștri câtă ură avea Kleist împotriva lui Napoleon și de cât naționalism era capabil, traduc aici bucata vestită: *Catechismul germanilor*.

struiască și de când a chemat viteazul comandant de războiu, adus de el, poporul să se alăture armatelor, pe cari le conduce, spre eliberarea patriei.

Capitolul II.

Despre iubirea de patrie.

Intrebare: Îți iubești patria, nu-i așa, fiul meu?

Răspuns: Da, tată, o iubesc.

I.: De ce ți-o iubești?

R.: Fiindcă este patria mea.

I.: Vrei să zici, că o iubești fiindcă Dumnezeu a binecuvântat-o cu bucate multe și minunate, fiindcă e împodobită cu multe și strălucite opere de artă, fiindcă au preaslăvit-o eroi și bărbați de stat și filosofi, a căror nume, dacă le-am înșira, n'ar mai avea sfârșit?

R.: Nu, tatăl meu; mă amăgești.

I.: Te amăgesc?

R.: Da, fiindcă Roma și delta egipteană (după învățăturile date de d-ta) sunt mult mai binecuvântate decât Germania, în bucate și în opere frumoase de artă și în toate, câte pot fi mari și strălucite. Cu toate astea, dacă ar vrea soarta fiului tău, ca el să trăiască acolo, s'ar simți nemângăiat și n'ar iubi niciodată ținutul așa, cum iubește acum Germania.

I.: Pentru ce iubești tu deci Germania?

R.: Tată, ți-am spus-o!

I.: Mi-ai spus-o!

R.: Da: fiindcă este patria mea!

Capitolul III.

Despre strivirea patriei.

I.: Ce s'a întâmplat de curând patriei tale?

R.: Napoleon, împăratul francezilor, a călcat-o în mijlocul păcii și a subjugat mai multe popoare, cari locuiesc în ea.

I.: Pentru ce a săvârșit fapta asta?

R.: Nu știu.

I.: Nu știi tu de ce?

R.: Fiindcă este un *duh rău*.

I.: Am să ți-o spun eu, fiul meu: Napoleon susține, că ar fi fost atins din partea germanilor.

R.: Nu, tată, asta nu e adevărat!

I.: Pentru ce nu?

R.: Pentru că germanii nu l-au atins nici odată cu ceva.

I.: Cunoști tu întregă disputa, pe baza căreia a izbucnit cu vâlvătaie războiul?

R.: Nu o cunosc.

R.: De ce nu o cunoști?

I.: Fiindcă ar trebui să o studiez prea pe larg și e prea bogată în amănunte.

R.: De unde tragi deci concluzia, că ținuta observată de germani este dreaptă?

I.: Fiindcă ne-a asigurat de asta Împăratul Francisc al Austriei.

R.: Unde ne-a asigurat?

I.: În manifestul dat de fratele său, arhiducele Carol, poporului german.

R.: Dacă avem să judecăm deci între două rapoarte, unul din partea lui Napoleon, Împăratul corsican și celalalt al lui Francisc, Împăratul Austriei, căru raport ai să-i dai crezare?

I.: Aceluia al lui Francisc, împăratul Austriei.

R.: Pentru ce?

I.: Pentru că este cel mai apropiat de adevăr.

Capitolul IV.

Despre dușmanul de moarte.

I.: Cari sunt dușmanii tăi, fiul meu? —

R.: Napoleon și, cât timp va fi împăratul lor, francezii.

I.: Nu este altul nime pe care să-l urăști?
 R.: Nimeni, pe întinsul pământului.
 I.: Cu toate astea, când ai venit ieri dela școală, mi-se pare, că te-ai certat cu cineva.
 R.: Eu tată? Cu cine?
 I.: Cu fratele tău; tu singur mi-ai povestit-o.
 R.: Da, cu fratele meu! Nu a dat pasării mele nutremântul așa, cum l-am rugat să-i dea.
 I.: Prin urmare este fratele tău, dacă a săvârșit fapta asta, dușmanul tău și nu Napoleon, corsicanul, și nici francezii, peste cari stăpânește el.
 R.: Nu-i așa, tată! — Ce vorbești d-ta?
 I.: Ce vorbesc?
 R.: Nu știu ce să răspund la cele spuse.
 I.: Cu ce să-și bată capul în timpul nostru germanii cari au trecut de anii copilăriei?
 R.: Numai și numai cu încercarea să reconstruiască statul, care a fost sfărâmat.
 I.: Iar copiii lor?
 R.: Să se roage, ca munca părinților lor să fie încununată de izbândă.
 I.: După ce s'a reconstruit imperiul, ce ai să faci cu fratele tău, care n'a voit să dea de mâncare pasărei?
 R.: Am să-l cert, dacă nu voi fi uitat fapta lui.
 I.: Va fi mai bine însă, fiindcă este fratele tău — ?
 R.: Să-i dau iertare.

Capitolul al V-lea.

Despre reconstruirea Germaniei.

Intrebare: Spune-mi, fiul meu: dacă a nimicit un cuceritor străin un stat, are cineva dreptul, fie acel cineva oricine ar fi, să reconstruiască statul?
 Răsp.: Da, tată, așa cred...
 I.: Cine are dreptul acesta? Spune.
 R.: Orișicare, căruia i-a dat Dumnezeu două lucruri: voința să săvârșească așa ceva și puterea să ducă în îndeplinire ce și-a pus în gând.
 I.: Zău? — Ai putea să-mi dovedești cele spuse?
 R.: Nu, tată, te rog lasă întrebarea asta.
 I.: Să-ți dovedesc eu cele spuse?
 R.: O las în grija d-tale, tată.
 I.: Pentru ce?
 R.: Pentru că se înțelege de sine răspunsul.
 I.: Bine: — Cine este deci în Germania, să aibă puterea și voința și, prin urmare, și dreptul să reconstruiască patria?
 R.: Francisc al II-lea, bătrânul împărat al germanilor.

Capitolul al VI-lea.

Despre războiul Germaniei împotriva Franței.

Intrebare: Cine a început războiul acesta, fiul meu?
 Răspuns: Francisc al II-lea, bătrânul împărat al germanilor.
 I.: Așa? — De ce crezi tu asta?
 R.: Fiindcă și-a trimis fratele, pe arhiducele Carol; cu armatele lui în imperii și fiindcă a atăcat pe francezi, când se aflau la Regensburg.
 I.: Va să zică, dacă stau lângă tine cu pușca la umăr, înarmat până'n dinți, așteptând clipita când o să te omor și dacă tu pui mâna pe băta, ca să mă lovești la pământ, atunci ai început tu lupta?
 R.: Nici vorbă, tată. Cum am putut spune așa ceva!
 I.: Cine a început deci războiul?
 R.: Napoleon, împăratul francezilor.

Capitolul al VII-lea.

Despre admirația dată lui Napoleon.

Intrebare: Ce părere ai tu despre Napoleon, despre corsicanul, despre împăratul cel mai vestit al francezilor?
 Răspuns: Tată, iartă-mă, m-ai mai întrebat odată același lucru.
 I.: Te-am mai întrebat. Spunemi-o încă odată, cu cuvintele, cu cari te-am învățat.
 R.: Napoleon este pentru mine un om, dela care mă întorc cu greată, începutul tuturor relelor și sfârșitul tuturor lucrurilor bune; e păcătosul pentru care nu va fi de ajuns limba omenească ca să-l învinovățească, căci chiar și îngerilor li-se va sfârși glasul odată, la judecata de apoi, învinovățându-l.
 I.: L-ai văzut vreodată?
 R.: Niciodată, tată! meu!

I.: Cum ai să și-l închipui?
 R.: Ca pe un omoritor de tată, ieșit din fundul iadului, un paricid, care se târâște prin templul naturii și se leagă de toți stâlpii, cari propesc templul măreț, sgătându-i.
 I.: Când ai repetat în sufletul tău cele spuse acum?
 R.: Aseară, când m-am dus să mă culc și dimineața, când m-am trezit.
 I.: Și când ai să mai repezezi?
 R.: De seară, când mă voi duce în patul meu și dimineața, când mă voi trezi.
 I.: Cu toate astea — se zice, că ar fi stăpân peste câteva virtuți Napoleon. Afacerea gheșeftă-rească a subjugării pământului, se zice că o săvârșește cu viclenie, cu dibăcie și cu îndrăzneală și se mai susține că ar fi în ziua, când se dă lupta, un beliduce mare.
 R.: Da, tată! meu, așa se susține.
 I.: Nu numai că se susține; chiar este așa.
 R.: Și așa-i bine; este — astfel.
 I.: Crezi că nu e vrednic atunci, din cauza calității acesteia, de admirație și de adorare?
 R.: Glumești, tată.
 I.: De ce nu e vrednic?
 R.: Ar fi tot atât de lașă admirația mea, ca atunci când aș admira îndemânarea ce o are un om în lupta cu trânta, în clipita, când mă aruncă în noroiu și mi calcă fața cu picioarele.
 I.: Cine să-l admire deci dintre germani?
 R.: Comandații mari și cunosătorii artei războiului.
 I.: Și și aceștia, când?
 R.: După ce va fi nimicit.

Capitolul al VIII-lea.

Despre educația poporului german.

Intrebare: Ce va fi vrut prevedința, fiul meu, că a spaimântat atât de înfricoșat pe germani cu Napoleon, corsicanul, scuturându-i din liniștea, în care se aflau?
 Răspuns: Nu știu.
 I.: Nu o știi, fiul meu?
 R.: Nu, tată.
 I.: Nici eu. Cu părerea mea o apuc numai așa, razna. Dacă am nimerit, bine; de n'am nimerit, n'am pierdut nimic, având răspunsurile date astfel. — Mustrii fapta mea?
 R.: Nici decât, tată.
 I.: Poate crezi, că germanii s-au aflat, după cum stau lucrurile, la culmea tuturor virtuților, a tuturor fericirilor și a gloriei?
 R.: Nici decât, tată! meu.
 I.: Sau că au fost cel puțin pe calea cea bună, ca să ajungă acolo?
 R.: Nu, tată; nici asta n'a fost.
 I.: Despre ce învăț rău și-am vorbit câte odată?
 R.: Învăț rău?
 I.: Da; care se ține lanț de neamul omenesc.
 R.: Rațiunea germanilor, mi-ai spus, a ajuns în urma unor învățați cu mintea ageră, la o istețime prea mare, au început să facă reflexii, unde trebuiau să simțească sau să săvârșească fapte, au crezut că vor putea duce toate în îndeplinire cu istețimea lor și nu mai dau nimic pe vechea, misterioasă putere a inimelor.
 I.: Nu simțești că învățatul acesta rău, care mi-l descrii acum, zace — în parte — și pe capul tatălui tău, atunci, când te catechizează, ca acum?
 R.: Ba da, scumpul meu tată.
 I.: De ce s'au ținut germanii cu o dragoste fără de frâu și fără de noblețe de suflet?
 R.: S'au ținut de bani și de moșie prea mult, au făcut comerț cu ele, de le plângeai de milă cum le curgea sudoare pe frunte, și au crezut că o vieață liniștită, tihnită și lipsită de griji e tot la ce poți să ajungi pe lumea asta.
 I.: De ce a tăbărit deci plaga asta din timpul nostru asupra lor, de ce le-a nimicit colibele și le-a pârjolit câmpurile?
 R.: Ca să le arate cât de vrednice de dispreț sunt lucrurile astea, ca să le dea îndemnuri să nizuiască spre ce este mai mare și mai strălucit din câte a dat Dumnezeu oamenilor.
 I.: Cari sunt bunurile cele mai mari ale oamenilor?
 R.: Dumnezeu, patria, împăratul, libertatea și credința, frumusețea, științele și artele.

Capitolul al IX-lea.

O întrebare secundară.

Intrebare: Spune, fiul meu, unde ajunge acela, care iubește?

Răspuns: În ceriuri.
 I.: Și acela, care urăște?
 R.: În iad.
 I.: Dar acela, care nici nu iubește, nici nu urăște: unde ajunge?
 R.: Care nici nu iubește, nici nu urăște?
 I.: Da! — Ai uitat minunata fabulă?
 R.: Nu, tată! meu.
 I.: Atunci? Unde ajunge?
 R.: Ajunge în iadul al șeptelea, în cel mai adânc și mai întunecat iad.

Capitolul al X-lea.

Despre constituția Germanilor.

Intrebare: Cine e domnul germanilor?
 Răspuns: Germanii n'au domn, m'ai învățat d-ta, tată.
 I.: Germanii să n'aibă domn? M'ai înțeles greșit. Domnul tău, de exemplu, este regele Saxoniei.
 R.: Regele Saxoniei?
 I.: Da! Regele Saxoniei!
 R.: A fost domnul meu, tată, domnitorul acestei nobil, cât timp a servit patriei sale. O să ajungă iarăși, îndată ce se va întoarce la datorința sa, care-i poruncește să se dea cu totul patriei sale. Acuma însă, când, amăgit de sfetnici răi și cumpărați pe sub ascuns, s'a aliat cu dușmanii patriei, nu mai este domnul adevăraților saxoni și fiul tău, ori cât îl doare inima pentru asta, nu-i mai datorează supunere.
 I.: Saxonii sunt un neam nenorocit. — Sunt ei singurii sau există mai multe neamuri în Germania, cari n'au domnitor?
 R.: Mai sunt încă multe, alte neamuri, aci tată....

Capitolul al XI-lea.

...Ori unde i-ar găsi, să-i omoare.
 I.: A poruncit astea tuturor sau numai singuraticilor?
 R.: Tutoror și singuraticilor.
 I.: Dar nu-și aduce peirea singuraticul, dacă ia arma în mână?
 R.: Da, de sigur, tată.
 I.: Va trebui să aștepte deci, până ce se adună o mână de oameni, ca să se alature lor?
 R.: Nu tată.
 I.: De ce nu?
 R.: Glumești, dacă mă întrebi așa?
 I.: Atunci vorbește!
 R.: Fiind-că, dacă s'ar gândi fiecare așa, nu s'ar aduna nici odată mâna de oameni, căreia ai putea să te alături.
 I.: Prin urmare — care e datorința fiecărui?
 R.: Să prindă armele în mână, îndată ce a auzit porunca Împăratului, să dea celorlalți (ca Tirolezii cei mari de inimă) un exemplu și să omoare pe Francezi, ori unde i-ar întâlni.

Capitolul al XIII-lea.

Despre contribuțiile benevole.

Intrebare: Ce trebuie să facă acela pe care l-a înzestrat Dumnezeu cu averi pentru continuarea războiului?
 Răspuns: Trebuie să dea tot de ce se poate lipsi, pentru plățirea speselor de război.
 I.: De cât se poate lipsi omul?
 R.: De toate — până la apă și la pâine, cu cari se nutrește, și până la un vestmânt, cu care se acopere.
 I.: Câte argumente poți, să-mi spui, ca să îndemni pe oameni să contribuie cu contribuții de bună voie?
 R.: Două. Unul, care nu va aduce prea mult în lada de războiu, și altul, care va trebui să îmbogățească pe conducătorii războiului, dacă nu vor fi oamenii cu desăvârșire orbi.
 I.: Care e argumentul, care nu va aduce mult?
 R.: Argumentul, că banul și moșia sunt nevrednice față de aceea, ce se va putea ajunge cu ajutorul lor.
 I.: Și care este argumentul, care va îmbogăți pe conducătorii războiului, dacă nu vor fi oamenii orbi?
 R.: Iată-l: Francezii și așa vor lua toate avuturile dela ai noștri!

Capitolul al XIV-lea.

Despre funcționarii superiori de stat.

Intrebare: Ce crezi, nu-i așa: funcționarii de stat, cari servesc cu credință împăratului Austriei și adevăraților principii germani, au o poziție foarte periculoasă, fiul meu?

Răspuns: De sigur, tată.

I.: Pentru ce?

R.: Fiindcă i-ar pedepsi grozav împăratul corsican, dacă ar veni în țară, tocmai pentru credința aceasta.

I.: Va să zică e cu cale ca oricare se află în posturi înalte, importante, de stat, să se rețină și să nu îndrăznească să se folosească cu entuziasm de măsurile hotărâte, chiar și dacă ar fi poruncite din partea cărmuirii?

R.: Tată, ce lucruri grețose îmi povestești?

I.: Cum zici? — Să nu faci așa?

R.: Ar fi rușinos și ticălos.

I.: Pentru ce?

R.: Pentru că acela nu mai este servitorul statului, al capului său încoronat, ci lucrează ca și când ar fi în serviciul împăratului corsican, ca și când ar lucra pentru scopurile acestuia.

Capitolul al XV-lea.

Despre tradarea de patrie.

Intrebare: Ce săvârșește acela, fiul meu, care nu ascultă de manifestul dat de arhiducele Carol națiunii sale, sau se împotrivesc chiar, cu vorba și cu fapta, manifestului?

Răspuns: Săvârșește tradarea de patrie, tată.

I.: Pentru ce?

R.: Pentru că este stricacios neamului, din care face parte.

I.: Ce are să facă acela, care a avut nenorocul să fie dus sub steagul trădător, a steagurilor, cari — aliate cu francezii — flutură pentru subjugația patriei?

R.: Va trebui să arunce plin de rușine armele dela sine și să treacă la steagurile austriace.

I.: Dacă nu face lucrul acesta și dacă este prins cu armele în mână, de ce este vrednic?

R.: De moarte, tată.

I.: Și ce mai poate să-l scape dela moarte în clipita aceea?

R.: Grațiarea lui Francisc, împăratul Austriei, a tutorelui, salvatorului și reînțemeietorul germanilor.

Capitolul al XVI.

Sfârșit.

Intrebare: Spune-mi, fiul meu: n'ar atrage blestăm lumii întregi asupra sa nobilul împărat al Germaniei, dacă nu ar reuși să elibereze patria, el, care a luat arma în mâni pentru libertatea Germaniei? N'ar fi vinovat pentru că a început lupta?

Răspuns: Nu, tată.

I.: Pentru ce nu?

R.: Fiindcă Domnul este conducătorul cel mai mare al cetelor de războinici și nu împăratul și fiindcă nu zace nici în puterea sa, nici în aceea a fratelui său, a arhiducelui Carol, să câștige luptele, dupăcum ar dori ei.

I.: Cu toate acestea, dacă nu s'a ajuns scopul cu războiul purtat, dacă a curs fără de nici un folos sângele a multor mii de oameni, dacă orașele vor fi pustiite și țările pârjolate?...
R.: Tot una, tată!

I.: Cum tot una? — Va să zică de s'ar nimici toate, de n'ar rămânea nici un om în viață, nici femei, nici copii, și — totuș — ai fi pe partea războiului?

R.: Da, tată, da!

I.: Pentru ce?

R.: Pentru că lui Dumnezeu îi place ca oamenii să moară pentru libertatea lor.

I.: De ce îi este greată?

R.: Îi este greată dacă trăiesc ca — sclavi...

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 noemvrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, răceală și vânturi, pe alocurea ploii.

Prognosic telegrafic: vreme schimbăcioasă, rece vânturi, pe alocurea plo.

Temperatura la amiază a fost de 5.8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor.	11.78
" " maiu	"	—
Secară pe aprilie	"	10.21
Cucuruz pe maiu	"	8.48
Cucuruz pe Iulie	"	8.53
Ovăș pe aprilie	"	9.74

Banalul cuvintelor.

Nu vi s'a întâmplat adesea, ca fiind copleșiți de un sentiment puternic, să căutați să scăpați de zgomotul lumii, să vă retrageți într'un loc liniștit și să trăiți numai în voi înșivă, cu sentimentul, care vă stăpânește ființa întreagă! Vorbele ce le spun oamenii atât de des, că „mi-e inima așa de încărcată, încât trebuie să-mi comunic și altora păsul, ca să mă mai ușurez“, cuprind numai un adevăr relativ.

„Și din cuvânt să nu faci haina
Cu care să îmbraci ce simți —
In lume toate-s năzuinți
Dar cea mai trainică e taina.
Și dac' ai ști cât e de bine
Să porți ceva până la sfârșit
Ascuns în vecinic jurământ
Din lumea pleci mai mulțumit,
Căci ei din ea oeva cu tine
Și nu pleci singur în mormânt.“

Petreci la groapă o ființă iubită, cu care până eri ai împărțit bucuriile și durerile vieții. Abia se închide mormântul proaspăt, și iată, vin „prieteni“ să filosofeze, exprimându-și condolențele oficioase, mai mult ori mai puțin simțite. Ah, cum ai vrea să scapi atunci de ei, să fugi undeva departe, departe de lumea care nu te înțelege, și să trăiești, câțva timp, singur cu durerea ta sfântă și mare.

Unde e maestrul graiului, care, stând în fața lucrurilor dumnezești, să exprime prin cuvintele omenesci tot ce a simțit, tot ce i-a răscolit adâncimile nepătrunse ale inimii?!

În marile, bucurii ori dureri, orice cuvânt e de prisos, pentru că nu poate arăta întreaga impresie și pentru că bucuriile și durerile mari sunt mute: creierul e răpit și nu mai poate raționa — ce vrei să spui atunci limba?

Să ne ferim dar de a ne plictisi unii pe alții, sau de a ne „pisa“ cu fel de fel de demagogii, sau exclamațiuni stereotipe, — dar mai ales când avem gust de vorbă să observăm starea sufletească a prietenului, ca să știm ce și cum să vorbim cu dânsul.

Bir.

Măne, Marți, fiind sărbătoare (Arh. Mihail și Gavril), nrul viitor al ziarului nostru va apare Joi dimineața.

Kleist. *Măine marți, 21 noemvrie n. se împlinesc 100 de ani dela moartea poetului prusiac Kleist. Foiletonul nostru despre Kleist și „Catechismul germanilor“, publicat la rubrica literelor, vor face cetitorilor noștri o idee despre acest poet.*

Concert și bal în Arad. Comitetul „Reuniunii femeilor române din Arad și provincie“, întrunindu-se eri a hotărât ținerea unui concert la începutul lunii viitoare, în beneficiul edificării școlii de fete. La acest concert va cânta sărbătorita noastră cântăreață *Lucia Cosma* cu concursul uneia dintre distinsele noastre pianiste.

Tot în ședința de eri a comitetului s'a discutat și asupra obicinuitului bal costum al Reuniunii, care se va aranja și anul viitor în luna februarie.

Învățător reabilitat. Preotul *Vasilie Balan* din Boroșineu din ură și dușmănie față de învățătorul său *Pavel Dirlea*, a început în contra acestuia o goană foarte urâtă, în urma căreia numitul învățător

s'a văzut silit a cere singur ven. consistor din Arad cercetare disciplinară contra sa.

În decursul investigărei preotul *V. Balan* — care din cauza multelor sale fapte din trecut, puse de poporeni săi la răvaș, nu se bucură de simpatia poporului din Boroșineu — cu ajutorul unor indivizi, cari pentru fapte criminale au suferit ani de zile temniță, a căutat să nimicească moralmente pe d. *P. Dirlea*, acuzându-l de fapte foarte murdare. S'a dovedit însă, că indivizii aceștia au fost cumpărați și că toate acuzele contra învățătorului sunt isvorite din duhul neliniștit al preotului *Balan*. În urma acestora fiscul consistorial d. *Petru Truția* din Arad, a propus consistorului să facă cercetare disciplinară contra numitului preot.

Acuzele aduse în contra învățătorului și prezintate consistorului din Arad de către preotul *V. Balan* au fost prezintate și judecătorilor civile, care convingându-se de netemeinicia lor, a achitat pe învățătorul *Dirlea*.

Astăzi luni, a avut loc la tribunalul regesc din Arad o altă pertractare în contra învățătorului *Pavel Dirlea* acuzat de vătămare corporală comisă contra preotului *V. Balan*.

Tribunalul regesc n'a acceptat fasiunile martorilor preotului, ci luând în considerare atitudinea dușmănoasă a preotului *V. Balan* — dovedită prin actele procedurii disciplinare — și acceptând motivele apărătorului d-lui avocat dr. *Romul Veliciu* din Arad, a achitat pe învățătorul *Pavel Dirlea*.

Astfel d. *Pavel Dirlea* după un lung șir de suferințe, azi a fost deplin reabilitat.

Aviz. „Reuniunea femeilor române din Arad și provincie“, neputând desface din lozurile loteriei proiectate nici atâtea, cât să se poată acoperi spesele efective, s'a văzut silită să ceară dela înaltul minister și a și primit amânarea loteriei cu un an. Tragerea lozurilor se va face deci, la 12 iunie 1912.

Aducând la cunoștință aceste împrejurări triste, Reuniunea roagă din nou cu toată căldura onoratal public românesc de pretutindeni, să grăbească cu cumpărarea lozurilor, ajutând astfel reușita întreprinderii pornite de Reuniune cu atât entuziasm.

Cererile de lozuri să se trimită la adresa d-șoarei *Hermia Ciorogariu*, Arad, Școala civilă de fete, strada Deák Ferencz.

NB.: Ziarele române sunt rugate să reproducă de mai multeori acest aviz.

Concertul d-rei Cella Delavrancea la München. Vineri, 17 noemvrie, a avut loc în sala de concert a hotelului „Bayerischer Hof“ concertul cunoscutei noastre pianiste *Cella Delavrancea*. Atât ca tehnică cât și ca mod de interpretare, d-sa e într'adevăr maestră. Pe lângă diverse bucăți de Chopin, Schumann și Liszt, a figurat și o bucată de compatriotul nostru *G. Enescu*. Ovațiile au fost atât de mari, încât d-ra *Delavrancea* a trebuit la sfârșitul concertului să mai dea publicului doritor de o mai asculta, două bucăți suplimentare.

Cercul „Dacia“. Luni, 20 noemvrie, are loc prima ședință de deschidere a „Cercului Dacia“ din München. La ordinea zilei: Diverse comunicări și votări de noi membri lecturi făcute de d. *Ionel Ionescu*.

Viitoarea ședință a cercului, care va avea loc la 1 decemvrie, va avea la ordinea zilei o conferință a d-lui *Cornelius Antonescu* asupra „Politiceii noastre comerciale“.

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.
Specialist în morburii interne,
de femei, de copii și de urechi.

ARAD

Și-a transpus locuința în strada Deák
Ferencz Nr. 35. (Librăria diecezană).
Consultațiunii: 8—10 ore a. m. și 2—4 ore p. m.

Necrolog. Ni-se anunță moartea d-lui *Demetriu Pap de Saplanție*, avocat și proprietar, membru al mai multor societăți culturale. Inmormântarea va avea loc mâine, marți 21 noemvrie în cimiterul gr.-cat. din Vezend.

Odihnească în pace.

Luptele suffragetelor. O deputațiune constituită din femei cari luptă pentru dreptul de vot al femeilor s'a prezentat săptămâna trecută la ministrul președinte Asquith. Oratoarea suffragetelor s'a manifestat în termeni foarte aspri contra ministerului, pentru că desbaterea chestiei dreptului de vot al femeilor a amânat-o pe viitoarea sesiune a parlamentului.

Oratoarea astfel și-a sfârșit filipica: „Sau ne acordati votul pentru femei, sau va cădea guvernul“.

Ministrul președinte Asquith a răspuns foarte liniștit, spunând, că dacă cred, că vor reuși, să conlucreze pentru căderea guvernului. „Rugări spuse în atare ton nu se pot lua în considerare. Femeile ar trebui să păstreze o atitudine mai modestă și să-și repete rugarea într-o formă mai urbană“.

După audiență suffragettele au ținut o adunare în care au atacat violent pe ministru-președinte Asquith.

Un proces de 200 de ani la tribunalul din Arad. Asupra acestui proces senzațional dintre familia baronului Bohuos și urbarialiști din Șiria din cauza ambundenței de material, vom reveni în numărul viitor al ziarului nostru.

„Albina“ ridică capitalul. Cât de adâncă necesitate a fost înființarea unei filiale cu absolute garanții în America, este dovada cea mai strălucită sumedenia de injurii — botezate „signale de alarmă“ — ce publică prin ziarele maghiare corespondenții lor americani. Bancherii ovrei, necontrolați și necontrolabili în exploatarea lor, își tem *businessul*.

Tot mai insistent și mai insistent se cere „Albinei și concursul pentru fondarea acelei bănci mari în București, de care s'a făcut amintire în ziarul nostru. Fondarea acestei bănci este în legătură și cu muntele de pietate, care nici când nu are o rezervă de bani suficientă față de cererile publicului.

În vederea acestor, și altor operații de stil mare, „Albina“ își va ridica capitalul la șase milioane coroane, ceiace — după cum s'ntem informați — este un lucru ca și implinit.

Aniversări. Mâine, marți, cu prilejul sf. sârbători sf. Mihail și Gavril, marția viitoare studenții și școalele din România vor comemora memoria lui Mihai-Viteazul. Studenții se vor duce la statuia marelui domn unde vor depune o coroană.

La reg. Mihai-Viteazul va avea loc de asemeni o serbare.

La biserica Mihai-Vodă se va oficia un serviciu religios.

Congresul soc. Scriitorilor români. Societatea scriitorilor „români va ține un congres în cursul acestei luni sub președinția d-lui C. C. Arion, ministrul instrucțiunii publice și președintele de onoare al acestei societăți.

Cu această ocaziune se va da un banquet în onoarea d-lui Arion.

Nicu Corfescu, celebrul tenor dramatic și d-na *Maria Corfescu*, primadona lirică, vor da un mare concert mâine, marți în 21 noemvrie n., în sala hotelului „Central“ din Murășludoș, cu următorul program: I. Mureșanu: Aria meșterului Manole din opera *Mănăstirea de Argeș*; Cohen-Linaru: Prinde-mi-te-aș mândro seara; Leoncavallo: *Matinata*, cântate de d. N. Corfescu. Take Popescu: *Doina Jiului*; Puccini: Aria din opera „*Tosca*“, cântate de d-na *Maria Corfescu*. Halevix: *Mare arie* a lui Eleazar din opera *Evreica* (Die Jüdin); Verdi: Aria din opera *Rigoletto* (La donna e mobile), cântate de

d. N. Corfescu. Scheletti: Ce te legeni codrurile de d-a *Maria Corfescu*. Puccini: Aria Tenorului din opera „*Tosca*“ de d. N. Corfescu. Verdi: *Mare duet* de d. și d-na *Corfescu*. ** *Doine din Ardeal*, de d-na *M. Corfescu*. ** *Doina Oltului*, de d. N. Corfescu. După concert urmează petrecere.

Alegere de preot în Șeitin. Duminică în 6/19 l. c. s'a făcut alegerea de preot în frunțașă comună Șeitin din comitatul Cenadului. Alegerea a decurs în ordine. Dintre cei 3 candidați a fost ales fiul comunei, Dumitru Roșcău, întrunind totalitatea voturilor. Domnul Roșcău, care se bucură de multe simpatii în lumea românească, va fi de sigur o veghe credincioasă a românismului în ținutul acela periclitat.

Felicitări.

Căsătoria lui Burg Ferdinand în cameră. Deputatul Polonyi Géza va rosti în ședița de mercuri a camerei o interpelație senzațională în chestia căsătoriei fostului principe habsburgic, Carol Ferdinand cu fata profesorului universitar din Viena, Elena Czober.

Deputatul Polonyi va expune, că după dreptul public maghiar actul enunțării principelui Carol Ferdinand la toate beneficiile, demnitățile și drepturile sale excepționale ca membru al casei habsburgice nu e valabil.

Deputatul Polonyi va atinge apoi, în cadrul interpelației și - chestia moștenirii tronului.

Gh. Panu. S'a împlinit un an de când România a pierdut pe unul din marii săi luptători ai democrației, — pe Gh. Panu.

Ce a însemnat această mare pierdere pentru România, scrie un ziar de dincolo, e de prisos să mai arătăm aicea. Gh. Panu a fost un talent puternic, o minte superioară, care a participat la toate manifestările sociale și literare din România fiind un judecător sever și suveran în toate problemele pe care le raționa.

Ziarist erudit, polemist de forță, critic, distins, Gh. Panu începându-și activitatea de pe băncile universitare, a participat la cele mai importante evenimente politice și culturale, având în totdeauna o părere folositoare. El a fost unul din cei mai talentați mănuitori ai condeiului și a condus acest condei, cu aceiași vigoare, până în ultimele momente.

Inregistrând trista aniversare închee același ziar, suntem siguri, că la această comemorare participă toți aceia cari au cunoscut pe neuitatul Gh. Panu!

O serbare frumoasă la Comloșul-mare. Agentura „Astrei“ din Comloșul-mare ne trimite astăzi luni spre publicare următoarea invitație: Consecvenți programului din anul trecut că: exemplele apropiate au mare efect educator; după ce trecu munca rodnică a câmpului acum „când doarme plugul pe roțile și coasa în cui“, — începem cursul șezătorilor-literare, când facem și dezvălirea portretului-bust a lui *Ion Popovici-Bănățeanul*.

De coincidența norocoasă, că la Arhanghelii Mihail și Gavril — își serbează consăteanul. — părintele Mihai Păcățian, instalarea de protopop al B. Comloșului legăm, ba închinăm programul acestei zile valorosului bărbat.

Aducându-vă această la cunoștință, cu drag vă invităm la I Matineu din anul acesta, ce se va ținea marți la 8/21 noemvrie a. c. la orele 3 p. m. în localul „Agent. Astra“ din loc, după următorul program:

Cuvânt de deschidere, rostit de *Teodorescu*. Viața și activitatea lui *Ion Popovici-Bănățeanul*, dr. *St. Cioroianu*. Desvălirea portretului lui *Ion Popovici Bănățeanul*, desemnat de T. Bucurescu. „Sub *Stefan Vodă*“ quartet cu solo de Vidu, cor. „Noi“, poezie de Octavian Goga, decl. de d-șoara *Geni Fășie*. „Buzatul la biserică“, anecdotă de Speranță, decl. economul *Nicolae Pascu*. „Cum să-și crească mama copiii“, dizert. *Petru Craiovean*. „S'a sară“ quartet de Vidu, cor. „Privighitoarea și măgarul“ fabulă de Gr. M. Alexandrescu, decl. *Laica*. „Doina“ duet-solo, cântate de elevii *Iulian Gropșorean* și *Simeon Bălan*. „Șoarecele și pisica“ fabulă de Gr. M. Alexandrescu, decl. *Despi*. „Țăra-

nul și Pescarul“ fabulă de: C. Bălăcescu, decl. *Văcărescu*. „Iarna trece“ quartet, cor.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzin, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-ter). Sprijiniți pe Români!

Ultima oră

Discursul d-lui dr. Teodor Mihali.

Azi a luat cuvântul la bugetul ministerului de interne d. dr. Teodor Mihali. A ajuns la cuvânt numai după orele 1 și jum. A cerut din cauza aceasta permisiune ca să-și poată rosti discursul mâine. Președintele Návay însă n'a voit să pună la vot cererea de amânare, ci a poștit pe orator să vorbească.

Fiind astfel timpul foarte scurt, d. dr. Teodor Mihali a trebuit să marcheze numai în liniamente generale situațiunea partidului național român față de guvern demonstrând neîncrederea partidului nostru față de guvernul Khuen-Héderváry.

D. dr. Teodor Mihali a scos din nou la iveală îndeosebi atrocitățile administrației ungurești față de poporul românesc, a veștejit în termeni categorici îndeosebi prigonirea tricolorului românesc dovedind nesinceritatea în această chestiune a prim-ministrului Khuen-Héderváry, care pentru ochii lumii a lansat o sârbădă ordinațiune pentru reglementarea gendarmeriei, în această chestiune, dar totuși suferă și pentru mai departe fără nici o jendă salbăticile gendarmilor și ale administrației împotriva tricolorului națiunii noastre.

(Se naște aci un zgomot infernală. Deputații unguri zbiară ca ești din fire strigând: Nu este națiune, ci numai naționalitate română).

D. dr. Teodor Mihali continuă a vorbi mai ales despre pedepsele enorme, ce administrația le aplică în chip excepțional de barbar față de locuitorii români ai țării. Remarcă faptul, că nu se mai ține seamă nici de legea de naționalități, nici de interesele chiar ale unei bune administrațiuni și justiții, când limba popoarelor nemaghiare se nesocotește pe toate terenele vieții publice a statului. (Contraziceri vii mai ales din partea mamelucilor guvernamentali).

În urmă d. dr. T. Mihali face propunerea să fie îndrumat guvernul a înainta Camerei deputaților un proiect de lege, prin care dreptul amendelor pentru transgresiuni să se ia din mâna administrației și să fie dat în competența forurilor judecătorești. (Strigăte și mare mișcare pe băncile guvernamentalelor).

În numărul nostru de mâine vom da discursul dlui dr. Mihali în întregime.

Mâine, marți, va lua cuvântul tot la bugetul ministerului de interne d. deputat dr. Alexandru Vaida-Voevod, al cărui discurs se așteaptă cu mare interes chiar și din partea deputaților maghiari.

POSTA REDACȚIEI.

V. Sufer... Poezia d-voastră este foarte frumoasă, denotă un mare sentiment — dar... nu se poate publica!

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

G H E T E L E

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călătorilor Aradani” și se pot procura eu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.

(Filiale în PISCHI și GERMEI).

Atelier dentistic

Rudolf Novac

specialist — dentist.

ARAD

Piața Tököly Nr. 7.

Am onoarea a aduce la cunoștința onor. public, că atelierul meu dentistic îl mut în Piața Libertății Nr. 5 unde îl măresc după recererițele cele mai moderne.

Cu toată stima:

RUDOLF NOVAC,
DENTIST.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

ASSAEL

Telef: 835

IACOB și FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare, instrumente și mașini agricole. Lifturi de povară. — Planuri și preliminară gratuit.

Magazinul electrotehnic al lui
Kalmár József
Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrierului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de specialitate, d. ex.: părți trebuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. — Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai bună execuție. — Cumpene, greutăți, mașini economice.

Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

Desfacere de prăvălie!!!

Marfa din magazinul meu voi vinde-o

cu prețuri foarte reduse.
Desfacere autorizată s'a început de câteva zile.

In săptămâna asta se vinde:

mănuși de pieleglacé

pentru dame,
specimene fine, negre, albe și colorate.

Părechea 75 cr.

**Stofe pentru
costume și haine**

negre și în toate colorile.

HOFFMAN SÁNDOR

ARAD, (Palatul teatrului).

Pânze și șifonuri

Confecție pentru dame și fete. — Covoare, perdele, plapome, blănării.

Se vând

cu prețuri uimitoare de ieftine, până ce se va desface asortimentul

Flanele tenis fine în preț de 25 cr. Flanele de dame în toate colorile.

Rog priviți ga- lantarele mele!!

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 soroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-lu.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Coman-tele din provincă se execută încă în aceeași zi.

26 (11)

DEPOZIT NOU DE MOBILE ÎN VÂRȘET.

Mare depozit de mobile pentru paturi moderne, prânzitor, precum și mobile singuratiche de tot felul.

Serviciu solid. — Prețuri ieftine.

Recomandăm cumpărătorilor de mobile să-și facă și preliminară de mobile la noi.

Cu stimă:

JOHANN WERSCHING

VERSECZ, Piața Baross Nr. 2.

Numai pe proprietarii mici țevi de beton PEPOLI și ÉBERLEIN
din suburbiul Aradului îi poate acomodate pentru canalizarea ce
interesa că în str. Kasza Nr. 3 și se află acum în curgere. Prețurile
6 avem un depozit bogat de cele mai convenabile. întreprinzător de zidiri betonice.
Telefon Nr. 675.

DEMETRIU SBOROȘTIAN CROITOR PENTRU BĂRBAȚI

Caransebeș, Strada Episcopiei (Casele proprii).

:: Ține permanent în depozitul său, noutăți din toate stofele. ::

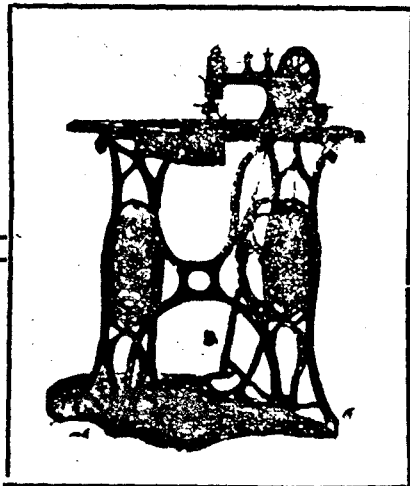
Am onoare a încunoștiința p. t. Onor. public din Caransebeș și împrejurime, în vederea apropiatului sezon de toamnă și iarnă, că țin în depozitul meu, în mare alegere cele mai nouă și mai variate stoffe pentru costume, și stau la dispoziția clientelei mele cu bogate colecții de mustre. Mă nizuiesc continuu a-mi servi solid clienții și a le imbia numai ce e mai nou.

Cele mai bune mașini de cusut

se capătă pe lângă solvire favorabilă în rate la firma

Kalenda János

Nagyvárad, lângă biserica „Holdaș“.

Tot acolo: Mare alegere în arme de vânat și revolvere, precum gramofone și părți necesare.

Telefon — (în tot comitatul) — Nr. 245.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public :: român că din 1 Octomvrie a. c. am preluat ::

„Hotelul Pelican“ din Panciova

Am renovat întreg hotelul și toate odăile sunt aranjate cu mobilier nou și pictate modern. Pentru îndestularea onor. oaspeți cu mâncări gustoase am angajat o bucătăreasă, care a făcut practică la cele mai renumite restaurante. În fiecare zi voi servi cu bere proaspătă dela fabrica cea mai renumită „Pilsner Actiengesellschaft“ (Kaiser Quelle).

Rog, onor. oaspeți cât și pe onor. voiajori, cari se găsește în Panciova să mă onoreze. Prețurile le susțin tot cele vechi, ieftine. Serviciu prompt.

Cu deosebită stimă:

ARON IANCOVICI.

Casa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Casa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Atelierul tipografic al ziarului „Românul“ și a foii populare a partidului național român din Ungaria, „Poporul Român“.

serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă putința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.

Anunță cu adânc respect o-noratului pu-blic românesc întrarea sa în activitate, în

stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă putința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

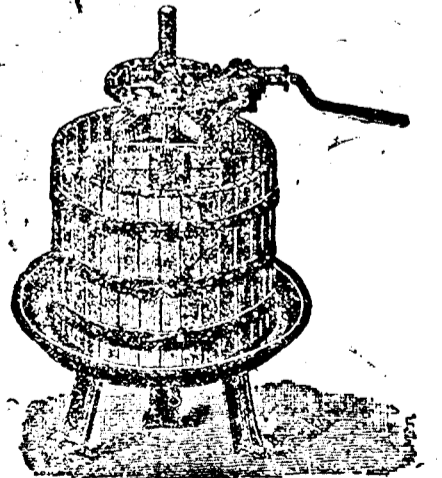
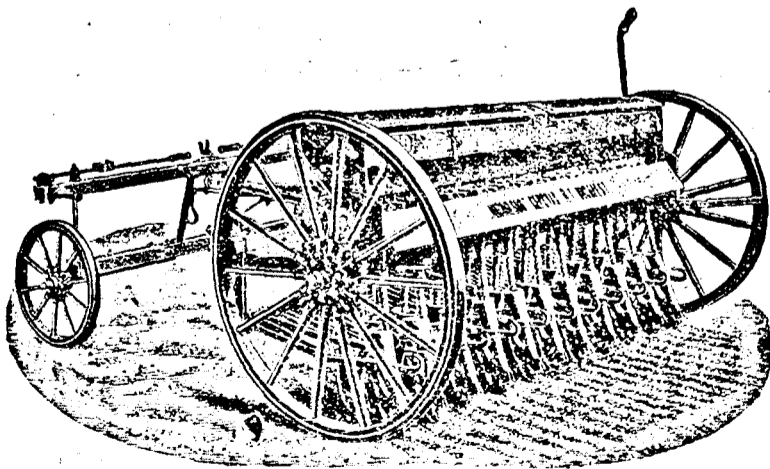
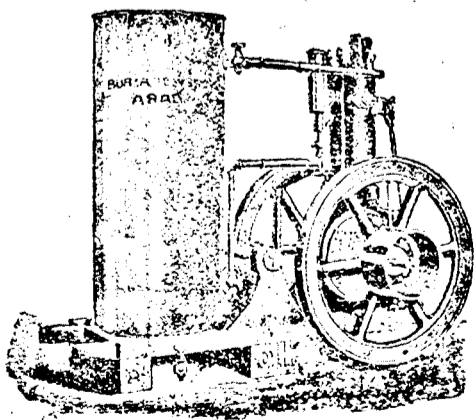
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

== **Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.** ==

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.